

המכללה לביטחון לאומי

שנתון

מחזור מ"ז
2020-2019

המכללה לביטחון לאומי

שנתון

מחזור מ"ז

תש"פ

2020-2019

ספטמבר 2019, אלול התשע"ט

דבר מפקד המכללות

מחזור מ"ז, משתתפים יקרים מאד!

ברוכים הבאים בצל המכללה לביטחון לאומי. שנה של הזדמנות, של התפתחות, שנת חשיבה והתבוננות. המכללה לביטחון לאומי (המב"ל) הינה מוסד הלימוד הגבוה ביותר של מדינת ישראל ותכליתו להכשיר את מנהיגי העתיד ולהקנות כלים שתכליתם - להיות מצפן למנהיג ברמה הלאומית אסטרטגית. לפיכך נתכנסנו לכאן מן הארץ ומחוצה לה, אנשי צבא ושירותי ביטחון ומי ששליחותו בשירותי המדינה השונים. חבורה מגוונת, רבת ידע, רב גוונית בהשכלתה, מיומנותה, ניסיונה ולנגד עינינו מטרה אחת, להיות ראויים לשליחותנו ולאפשר המשך קיומה, שגשוגה של מדינת ישראל - התגשמות חלום הדורות. במהלך השנה ננסה לבחון את מרכיבי הביטחון הלאומי בהשוואה למערכת הבינלאומית - הגלובאלית. נעמיק בישראל, מכורתנו, בהיכרות עם רבדיה השונים, בכלכלה, בהגנה הלאומית, בחברה במדיניות החוץ, ננסה להבין את תמורות התקופה בזירה והשפעותיהם. נחקור את השפעת הטכנולוגיה והדיגיטליזציה על הביטחון הלאומי. נפשפש בעברנו, נביט נכוחה אל ההווה וננסה לצפות פני עתיד. במהלך השנה נבחן מקרוב את אתגריו של הביטחון הלאומי ונתרחק כדי להטיב ולראות את התמונה השלמה. נעסוק בתיאוריה ובמעשה, בחלום וביום יום, נממש את יתרונה של הקבוצה ונתפצל לצוותים ולציוותים קטנים ומאפשרי שיח והעמקה. נגדיש את חדרי ההרצאות, הכיתות ונרבה בסיוורים ובמסעות של חקר ובירור. שנסו מותניכם, משתתפי מחזור מ"ז ומפקדיו, הזדמנות נדירה היא והדרך רבת הדר.

"אל מנוחה ואל הונאה עצמית", כתב י"ח ברנר במאמרו 'המעורר'. "כי לא מרגוע תדע אתי, אחי, לעוררך לאמור שאל בן אדם לנתיבות עולם, שאל, אי הדרך, אי?"

באמונה ובתקווה לשנה משמעותית ורבת ערך, שמח בכם!

אלוף איתי וירוב
מפקד המכללות הצבאיות

דבר המדריכה הראשית

ברוכים הבאים למחזור מ"ז של המכללה לביטחון לאומי.

שנת הלימודים הצפויה נועדה להקנות לכם ידע רחב על מרכיבי הביטחון הלאומי, הן ברמה הגלובאלית, והן אלו של מדינת ישראל. מחשבה מרובה הושקעה בבניית תכנית לימודים עשירה ומגוונת, אך בה בעת גם גמישה. זאת, כדי שנוכל לנצל הזדמנויות ללימוד ולשיח אל מול המציאות המשתנה והמתהווה, ולהבטיח שתכנית הלימודים תיוותר רלוונטית לאורך כל השנה.

אנו מזמינים אתכם להשפיע על הלמידה. שתפו והשפיעו באמצעות הידע המקצועי הייחודי שלכם, ובאמצעות הניסיון המצטבר והרב שצברתם עד כה.

מטרתנו היא כי תסיימו את שנת המב"ל עם ידע רב יותר בתחומי הביטחון הלאומי, ראייה רחבה רב-מימדית ורב-תחומית, כלי חשיבה וניתוח אסטרטגיים, ולא פחות חשוב – שתרכשו חברים חדשים לחיים. סגל ההדרכה, הסגל האקדמי, המרכז ללימוד בכירים, יועצי המכללה ומטה המכללה ערוכים להעניק לכם סיוע שיאפשר כל זאת, ולייצר יחד אתכם אווירה שתאפשר פתיחות, סקרנות, מחקר, למידה משמעותית ופיתוח קשרים בינאישיים.

אנו מצפים כי תתנהלו כבכירים, תוך פתיחות מחשבתית, הקשבה וכבוד לזולת, שתישאו באחריות על הלמידה וההתפתחות האישית שלכם במהלך שנת הלימודים, תעמיקו בתחומי הלמידה שמעניינים אתכם, תיזמו ותפתחו חשיבה ביקורתית.

נפלה בחלקכם זכות גדולה להיות חלק מקבוצה קטנה ויוקרתית, שנכללים בה המשתתפים במחזור מ"ז במכללה לביטחון לאומי של מדינת ישראל. עם תום שנת הלימודים תצטרפו לקבוצה גדולה יותר ויוקרתית לא פחות של בוגרי המב"ל לדורותיה שהנהיגו ומנהיגים את

מדינת ישראל. תקוותנו שגם אתם תימנו בעתיד על הנהגת המדינה
והובלתה בארגונים השונים.
אני מאחלת לכם שנה פורייה, מרחיבת אופקים, מאתגרת מחשבתית
ומהנה. שנת המב"ל היא ייחודית וחד פעמית. בכוחכם לעשות אותה
שנה משמעותית עבורכם. הבחירה בידכם – נצלו את ההזדמנות!

מירב צפרי-אודיז

המדריכה הראשית

תוכן העניינים

9	ייעוד המכללות
10	המכללה לביטחון לאומי
14	ערכי הליבה במכללה לביטחון לאומי
18	קוד התנהגות במכללה לביטחון לאומי
26	שילוב המשתתפים הבינלאומיים במב"ל
28	ההסכם בין המכללה לביטחון לאומי לבין אוניברסיטת חיפה
29	תפיסת הלמידה
31	שיטות הלימוד
37	תהליכי הפקת לקחים במכללה לביטחון לאומי
38	הערכת הלומד - ציפיות והישגים נדרשים
41	תכנית הלימודים של מחזור מ"ז - עקרונות ומבנה
42	תעודת תואר שני ותעודת בוגר המב"ל
44	ריכוז הקורסים לתואר שני על פי עונות
48	פירוט הקורסים על פי עונות הלימוד
49	יסודות הביטחון הלאומי בראייה גלובאלית
50	גישות ואסכולות במדע המדינה : מהפוליס ועד גלובליזציה
52	אסטרטגיה
54	סמינר אירופה
56	מושגי יסוד בביטחון הלאומי
57	מיומנויות של בכירות
58	תכנון, קבלת החלטות ובקרה
59	החברה הישראלית והביטחון הלאומי
60	מדיניות חוץ ודיפלומטיה
61	הגיאוגרפיה של הבטל"ם וסיורי הבטל"ם

63	סימולציה מדינית-ביטחונית
66	החברה הישראלית
68	משפט ציבורי
70	כלכלה
72	העולם הדיגיטלי
73	סמינר בחירה
74	סמינר מזרח
76	סמינר ארה"ב
77	ערב מב"ל
78	טבלת מטלות
80	נספחים

המכללות הצבאיות

המכללה לביטחון לאומי היא חלק מהמכללות הצבאיות. הקורסים הנוספים במכללות הם: המכללה לפיקוד ולמטה (פו"ם), המכללה לפיקוד טקטי (מלט"ק), בית הספר לנגדים וקורס תא"לים. כלל ההכשרות שוכנות במחנה דיין אשר בגלילות תחת פיקוד מפקד המכללות.

ייעוד המכללות

"להוות מוסד הכשרה בכיר שאמון על ההכשרה הכלל-זרועית והבין-שירותית." (המכללות הצבאיות 871, פק"א מס' 06/13) יחידה, נחישות וקביעת עמדה.

המכללה לביטחון לאומי

רקע

המכללה לביטחון לאומי של מדינת ישראל נועדה לשמש מוסד ללימוד מקיף ומעמיק של הביטחון הלאומי, על כל מרכיביו ועל יחסי הגומלין שביניהם. המכללה הוקמה לראשונה בשנת 1962, מכוח החלטת ממשלה שקבעה:

"...המכללה לביטחון לאומי... נועדה להקנות השכלה גבוהה למפקדים בצה"ל. הלומדים במכללה יעסקו בלימוד יסודות הביטחון הלאומי ברמה אקדמית, וכן בנושאים כלליים הדרושים להבנת הרקע המדיני, החברתי והטכנולוגי של בעיות ביטחון המדינה..."

(22.7.1962)

בשנת 1967 נסגרה המכללה ונפתחה מחדש בשנת 1976 מכוח החלטת ממשלה לפיה נועדה המכללה לביטחון לאומי להיות:

"...המכללה לביטחון לאומי, היא המוסד הממלכתי הגבוה במדינה, המכשיר את הסגל הבכיר בצה"ל, במערכות הביטחון והממשל, לתפקידי פיקוד וניהול בכירים".

(23.5.1976)

חזון המכללה לביטחון לאומי

א. המכללה לביטחון לאומי תהווה מוסד עילית מרכזי ומוביל, המכשיר, מעצב ומשביח את הנהגת הביטחון הלאומי הבכירה של מדינת ישראל. המכללה תהווה מוקד של ידע ומקצועיות בתחום הביטחון הלאומי.

- ב. המכללה לביטחון לאומי תכלול בין שורותיה סגל ומשתתפים, מצטיינים ובולטים במערכות הביטחון והממשל. למידה במכללה תהווה תנאי הכרחי לאיוש תפקידים בכירים במערכות אלו.
- ג. המכללה לביטחון לאומי תשאף למצוינות ולחדשנות בכל תחומי הלימוד והעיסוק, בכל הקשור לצוות ההוראה, לתכנים ולמתודות, המשקפים את חזית הידע בעולם, כמו גם לביסוסה של תפיסת הוראה איכותית ומתקדמת, אשר תשלב ידע תאורטי ומעשי, ותישען על מקורות ההוראה והמחקר המקצועיים והמובילים בארץ ובעולם.
- ד. המכללה לביטחון לאומי תהווה מנוף ומוקד לפיתוח ידע חדשני ולאתגור תפיסות עבר צה"ל ומערכות הבטלים, לרבות באמצעות פיתוח מחקרי. המכללה תקיים אינטראקציה מתמדת עם מוסדות הוראה ומחקר, במערכות מקבילות בארץ ובעולם. באמצעות אלו, היא תשאף להשיג קשב משמעותי בקרב מערכות השלטון וכך תוכל להשפיע על החלטותיו.
- ה. המכללה לביטחון לאומי תפעל לקידום תפיסות שילוביות בקרב קהילת הביטחון הלאומי בישראל, תשקוד על יצירת שפה משותפת בין הלומדים ותטמיע תרבות ונורמות של חשיבה, של אחריות ושל שיתוף פעולה מערכתית.
- ו. **על פי החלטת הרמטכ"ל, 'המב"ל כתנאי לתא"ל' הוא עיקרון מנחה בדיוני השיבוצים לתפקידים בכירים בצה"ל.**

ייעוד

המכללה לביטחון לאומי היא המוסד הממלכתי הגבוה במדינה להכשרת הסגל הבכיר בצה"ל ובמערכות הביטחון והממשל לתפקידי פיקוד וניהול בכירים.

מטרות

- א. לימוד ומחקר של מרכיבי הביטחון הלאומי.
- ב. ניתוח קשרי הגומלין בין מרכיבי הביטחון הלאומי השונים.
- ג. פיתוח כלי חשיבה ברמה האסטרטגית המתאימים להתמודדות של בכירים עם אתגרים בתחום הביטחון הלאומי.

הישגים נדרשים

- א. המשתתף ייחשף למנהיגים מובילים בעשייה הישראלית, המתאימים לסביבת הפעולה הבכירה, בה יבחן בהוויית המעשה.
- ב. המשתתף יבין את המרכיבים העיקריים המכוננים את משוואת הביטחון הלאומי, ובהם: הגנה לאומית, מדיניות חוץ, כלכלה, חברה, סדרי חוק וממשל.
- ג. המשתתף יישם דפוסי למידה וחקירה ביקורתיים ויצירתיים, המתאימים למסגרת עיסוקו ברמות הבכירות בתחומי הביטחון הלאומי.
- ד. המשתתף יישם מסרים, ערכים ונורמות, הנובעים מערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

תכנית הלימודים של המכללה לביטחון לאומי משולבת בתכנית לימודים אקדמית, המתנהלת הן בקמפוס אוניברסיטת חיפה והן בין כתלי המכללה. לפיכך, מאז שנת 1987, ומתוקף ההסכם עם אוניברסיטת חיפה, זכאי משתתף המב"ל, אשר עמד בהצלחה בכל דרישות התכנית, לשתי תעודות:

1. תעודת בוגר המכללה לביטחון לאומי ;
2. תעודת מוסמך לתואר שני (M.A.), לא מחקרי, במדע המדינה, עם ספח התמחות בביטחון לאומי ובאסטרטגיה, מטעם אוניברסיטת חיפה

ערכי הליבה במכללה לביטחון לאומי

הלמידה ופיתוח הידע הם ערך מרכזי בשנת המב"ל. **הלימודים הם המשימה, שלשמה נשלחו משתתפי המב"ל, במסגרת עבודתם, על ידי הארגונים, ולכן, עליהם להפיק ממסגרת זו את המרב והמיטב ולתרום מן הידע שרכשו לקידום ארגוניהם.** תפקיד המכללה הוא לספק ללומד מסגרת ותנאים, שיאפשרו ויעודדו למידה.

ערכי הלמידה במב"ל:

פתיחות

פתיחות מחשבתית היא המפתח לתהליך למידה מוצלח. היכולת לקבל דעות שונות ומנוגדות, כאשר הן מבוססות ומנומקות, כמו גם היכולת להתנתק ממסגרות מחשבתיות נוקשות, הן המתכוון ללמידה ולצמיחה.

תכנית הלימודים משלבת מרצים ומדריכים, המציגים עמדות ותפיסות שונות. למשתתפים ניתן חופש ביטוי מלא להרהר ולערער על הדברים המושמעים והנלמדים. זאת, בתנאי, שגם חילוקי דעות או אי הסכמות יבואו לידי ביטוי בדרך מנומקת, מקצועית ותרבותית.

חשיבה מורכבת

בחינה מתמדת של רעיונות וחלופות, הטלת ספק בתפיסות ואידיאות קיימות, המאפשרות פיתוח גישה אנליטית וביקורתית. גישה זו היא כלי חשוב בתהליך הלמידה.

הפתיחות המחשבתית, החשיבה הרב ממדית, כמו גם ניתוח חלופות ובחינת משמעויותיהן, מאפשרים צמיחה, שינוי חשיבתי ומיצוי של תהליך הלמידה.

דיסקרטיות

תנאי חשוב לפתיחותם של הדוברים והמשתתפים הוא דיסקרטיות הדיונים. כל שנאמר על ידי המרצים הוא לשימוש המשתתפים ולהשכלתם. **אין לצטט מחוץ למכללה דברים הנאמרים במכללה. בכלל זה, אף אין לאזכר שמות של מרצים ואין לצטט את דבריהם באזני מרצים אחרים במסגרת המכללה ומחוצה לה.**

ניסיון השנים מוכיח, כי רק שילוב אמיתי בין פתיחות מחד גיסא, לבין דיסקרטיות מאידך גיסא, יוצרים את מסגרת הדיון החופשי והפורח, לה זוכים משתתפי המב"ל בשנת הלימודים.

אין 'פתרון בית ספר'

כחלק מהפתיחות, דבקה המכללה בגישה, לפיה אין 'פתרון בית ספר'. לכל סוגיה ניתן להציע פתרונות שונים. חשוב שהפתרון המוצע יהיה מבוסס על נתונים ומנומק באופן מקצועי.

הדגש בלימודים הוא על תהליכי החשיבה והניתוח. 'הדרך' לחלופות חשובה לא פחות מה'פתרון'.

מצוינות

השאיפה למצוינות הביצוע מנחה את מערכות האם של משתתפי המכללה ומהווה שאיפת יסוד במהלך הלימודים, הן ברמת המצוינות האישית והן ברמת מצוינות התוצרים המופקים על ידי המשתתפים כקבוצה לומדת.

יושר אינטלקטואלי ויושרה

היכולת של הלומד הבכיר להישיר מבט אל תפיסות שליוו אותו לאורך השנים, ולעמתן עם תוצאות מחקריות ומגמות מתפתחות, דורשת יושרה אינטלקטואלית ואישית, המאפשרת גמישות, אי התבצרות במערכת אינטרסים סקטוריאלית וגילוי קשב לערך המוסף של מערכות שכנות ולחשיבותם של שיח ודיאלוג על בסיס כן והגון.

ערך השיתוף בידע

המכללה מהווה מערכת רשת, שבה הידע מתפתח באמצעות הזנה הדדית מתמדת וקשרי גומלין הדוקים בין המשתתפים לבין עצמם, ובין המשתתפים לבין מערכות הבטלים. ערך זה דורש, בכל מקום שניתן, פתיחות והתייחסות לידע כנכס ממלכתי ולא כמבצר עמדות כוח. התפתחות בסינרגיה היא המוטו המארגן את הלמידה.

ייצוגיות וממלכתיות

בשונה ממערכות הכשרה אקדמיות רגילות, משתתפי המכללה לביטחון לאומי הם נציגי המערכת השלטונית בישראל. זיקתם הבסיסית והראשונית היא לקיומה ולחוסנה של המדינה ולייצוגה באופן הולם ומחויב בכל מופעי הלמידה.

דיוק אקדמי

בכתיבת העבודות, על סוגיהן, במסגרת המשימות להן נדרשים המשתתפים לאורך שנת הלימודים, הן באוניברסיטה והן במכללה, תוקפד השמירה על דיוק אקדמי, על הבאת אזכורים וציטוטים מפורשים וציון מראי מקום ביבליוגרפיים, באופן מפורט ובהתאם לכללי הכתיבה האקדמית.

קוד התנהגות במכללה לביטחון לאומי

אחריות ללמידה ומשמעת אישית

א. האחריות ללמידה מוטלת על המשתתף.

ב. סגל המב"ל מצפה, כי המשמעת האישית בתחומי ההתנהגות והאתיקה המקצועית של משתתפי המכללה תתנהל בדפוסים הראויים למשרתי ציבור בכירים.

צמיחה ופיתוח אישי

כתכנית הכשרה, נועדה שנת הלימודים במב"ל לא רק לרכישת השכלה ותואר, אלא גם כהזדמנות לפיתוח ולצמיחה אישיים לקראת השתלבות בתפקידי ביטחון וממשל בכירים. במהלך השנה עומדות לרשות הלומד אפשרויות להעשרה ולהתבוננות עצמית. אנו מצפים, כי המשתתפים יציבו במסגרת היעדים לשנה זו את ההתפתחות והלמידה האישיים כיעד מרכזי.

נשיאות הכיתה

כחודש לאחר פתיחת שנת הלימודים תיבחר נשיאות לכיתה אשר תנהל את ענייני המליאה הפנימיים ותהיה אחראית על יצירת שותפות וקשר רציף בין הכיתה והצוותים לבין מפקדת המכללה. הנשיאות תשמש כנציגות של הכיתה (לכל צוות יהיה נציג בנשיאות). סגל המכללה ונשיאות הכיתה יגבשו נהלי עבודה משותפים לכל הנושאים הדורשים טיפול והתייחסות במהלך השנה. ייערכו מפגשים שוטפים בין הנשיאות לבין המד"רית.

קוד לבוש והופעה

על מנת לעודד פתיחות מרבית ושוויון בין המשתתפים וכלפי חוץ, יופיעו המשתתפים והמדריכים במהלך הלימודים במכללה בלבוש אזרחי, אלא אם צוין אחרת בלוח"ז. שיקולי ייצוגיות מחייבים הקפדה על מתכונת לבוש קוד מב"ל: לגברים – מכנסי בד (לא ג'ינס) ארוכים; חולצת בד עם צווארון מכופתרת / חולצת פולו; נעליים סגורות (לא נעלי ספורט או סנדלים). לנשים - חולצה (לא גופיה); מכנסיים ארוכים (לא ג'ינס), חצאית או שמלה; נעליים או סנדלים (לא כפכפים).

בימים בהם מתקיימת פעילות שונה, כמפורט להלן:

- א. מפגשי בכירים (רמטכ"ל, מפכ"ל, שר הביטחון, ראש הממשלה, נשיא המדינה) - אנשי צבא ומטרה במדי א', אזרחים ע"פ קוד מב"ל.
- ב. באוניברסיטה - ההופעה חופשית ע"פ כללי האוניברסיטה.
- ג. סיורים - קוד מב"ל, וניתן ללבוש מכנסי טיולים (לא ג'ינס), ונעלי טיולים סגורות.
- ד. סימולציה - ז'קט ועניבה
- ה. סיורים בחו"ל - (חליפות / חליפות מדים / קוד מב"ל) יפורט בתיק הסיור.

קוד התנהגות במליאה ובחדרי הלימוד

- א. כיתות הלימוד הן המראה המיידית של המב"ל המוצבת בפני האורחים הרבים הפוקדים את המכללה. לכן, ההתנהגות במליאה ובחדרי הלימוד תתנהל על פי כללי הייצוג והנימוס הראויים לבכירים.
- ב. מחשבים אישיים - ניסיון רב שנים במב"ל מלמד, כי הפעלת מחשבים אישיים יוצרת אצל אורחינו תחושה קשה של הסחת דעת וניתוק פיזי בלתי נסבל מהמשתתפים. התופעה גורמת נזק תדמיתי ניכר למב"ל ופוגעת בנכונות אישים בכירים לפקוד את המקום. לפיכך, אימצה המכללה את הדרך בה נוהגות המכללות הבכירות בעולם המערבי ואוסרת הפעלת מחשבים אישיים במליאה. יינתן אישור חריג למשתתף אחד להכניס מחשב נייד למליאה ולסכם את השיעורים עבור כלל המשתתפים.
- ג. אין להכניס טלפונים ניידים למליאה ולכיתות הלימוד. יש להקפיד לאכסנם בכורת המיועדת לכך, טרם הכניסה למליאה או לכיתות. במקרי חירום יוכלו המשתתפים להסתייע במזכירות או בפקידי לשכת מפקד המכללות לשם קבלת הודעות.
- ד. ניתן להכניס שתיה למליאה אך אין להכניס מזון. המשתתפים מתבקשים לשמור על ניקיון המליאה ולפנות את הכוסות בתום השיעור.
- ה. מפגש עם בכירים - בכניסה של הרמטכ"ל, שר הביטחון, ראש הממשלה ונשיא המדינה נכבדם בקימה. בכניסה של בכירים אחרים נכבדם בישיבה במקומות לפני כניסתם למליאה.

1. בפנייה לבכיר, יקדימו המשתתפים ויציגו את עצמם לפני שאלת שאלות, ויצינו את הארגון ממנו הם באים.

לוח זמנים

א. **במכללה לביטחון לאומי - על פי סדר יום עקרוני (נתון לשינויים ברמה השבועית), יום הלימודים במב"ל - לוי"ז בסיסי:**

משך 1 : 08:00 - 10:00

הפסקה : 10:30 - 10:00

משך 2 : 12:00 - 10:30

ארוחת צהריים : 13:00 - 12:00

משך 3 : 14:15 - 13:00

הפסקה : 14:45 - 14:15

משך 4 : 16:15 - 14:45

ב. בעונת הלימוד הראשונה, ייפתח כל בוקר ב'קפה קריאה' ברמת הצוות החל מהשעה 08:30 ועד 09:00. שאר הלוי"ז יתאחר בחצי שעה בהתאמה. ככלל, בעונת הלימוד הראשונה נשתדל לסיים את הלימודים עד השעה 15:00, למעט בימים חריגים ע"פ הפרסום בלוי"ז.

ג. **באוניברסיטה (בעונה הישראלית) -**

משך 1 : 08:30 - 10:00 - תכנון, קבלת החלטות ובקרה / מיומנויות של בכירות

הפסקה : 10:30 - 10:00

משך 2 : 12:00 - 10:30 - תכנון, קבלת החלטות ובקרה / מיומנויות של בכירות

ארוחת צהריים : 13:00 - 12:00

משך 3 : 14:15 - 13:00 - החברה הישראלית והביטחון הלאומי / מדיניות חוץ ודיפלומטיה

הפסקה : 14:30 - 14:15

משך 4 : 16:00 - 14:30 - החברה הישראלית והביטחון הלאומי / מדיניות חוץ ודיפלומטיה

- ד. ימי חמישי יהיו בדרך כלל ימי לימודים קצרים והלימודים יסתיימו ב-14:30 (למעט סיורים, תרגילים, התנסויות, כנסים וכו').
- ה. בסיורים, בהתנסויות ובסדנאות - על פי תכנית הסיור או הסדנה.

לוח זמנים - דיוק והקפדה

- א. בכל סוף שבוע יופץ לוי"ז סופי לשבוע הבא וכן לוי"ז שאינו סופי לשבוע שלאחר מכן.
- ב. במב"ל קיימת הקפדה על תחילת הפעילות (שיעור, מפגש, סיור וכו') בזמן, על פי התכנית והלוי"ז שנקבעו. לפיכך, מומלץ להקדים ולהתארגן טרם תחילת הפעילות.
- ג. בכל מופע או שיעור בו משתתף מפקד המכללות יתיישבו המשתתפים במקומם טרם כניסת מפקד המכללות. עם כניסת מפקד המכללות אין צורך בקבלתו בקימה.
- ד. איחורים אינם מכבדים ופוגעים בתהליך הלמידה ולפיכך אסורים. משתתפים המאחרים לשיעור הראשון ימתנו בחוץ כ-15 דקות מתחילת השיעור ואז יכנסו כקבוצה, על מנת להימנע ככל הניתן מלהפריע למהלך השיעור. בשאר השיעורים ביום אין להיכנס למליאה לאחר תחילת ההרצאה.

נוכחות והיעדרות

- א. חלה חובת נוכחות מלאה בכל פעילויות המכללה לביטחון לאומי. השתתפות פעילה בקורסים השונים, היא חלק מדרישות הקורס, ממארג הידע הכללי בכיתה ובנוסף היא מהווה חלק ממרכיב הייצוגיות של המב"ל.
- ב. במידה שמשתתף נאלץ להיעדר מפעילות לימודית, מכל סיבה שהיא, עליו לבקש ממדריך הצוות רשות להיעדרותו, טרם ההיעדרות.
- ג. בקשות להיעדרות מסיבות אישיות צריכות להיעשות באופן אישי מול מדריך הצוות, במידה ומדובר באירוע לא מתוכנן אחרי שעות הלימודים, יש לעשות זאת טלפונית מול מדריך הצוות. **אין להסתפק בשליחת הודעה.**
- ד. הגשה של טפסי מחלה / חופשה / חו"ל בגין היעדרות הינה באחריות אישית של כל אחד מהמשתתפים. אנשי צבא - מול המזכירות, שאר המשתתפים מול הגורמים הרלוונטיים בארגונים שלהם.

יציאה לנופש, לחופשה או לחו"ל

שנת הלימודים במב"ל היא שנה עמוסה. עם זאת, אנו מעודדים את המשתתפים לנצל את התקופה במכללה לחופשות אישיות ומשפחתיות. תכנית שנת הלימודים תוכננה תוך הקפדה על הגדרת מועדים בהם ניתן יהיה לצאת לחופשה. משתתפים אשר מעוניינים לממש את זכאותם מתבקשים לתכנן את חופשתם אך ורק בתאריכים שנקבעו לכך בתכנית הלימודים. שימו לב שבתום הסיורים בחו"ל תינתן אפשרות למעוניינים בכך להישאר לחופשה, החזרה לארץ תתאפשר עד ל-12 שעות מהשיעור הראשון במב"ל אחרי הנסיעה לחו"ל.

נוהל היעדרות בגין זימון לדיונים או לפעילויות

בקשה ממסגרות האם לנוכחות המשתתפים בדיונים או בפעילויות על חשבון שעות הלימודים תוגש לשכת מפקד המכללות על ידי דרג אלוף או מקביליו בלבד ותידון על ידי המד"רית על פי העניין.

א. המשתתפים רשאים להגיש בעצמם בקשות היעדרות מסוג זה, למדריך הצוות, אולם אישור לכך יינתן ע"י לשכת מפקד המכללות.

ב. הנחיה בנושא הופצה ללשכות האלופים ומקביליהם על ידי לשכת מפקד המכללות.

אירועים חברתיים

א. פעילות חברתית המאורגנת על ידי המכללה לביטחון לאומי, היא באחריותה המלאה, מכל בחינה ועניין. פעילות זו מוגדרת כחלק מתכנית הלימודים, ולפיכך הנוכחות בה היא חובה.

ב. במהלך שנת הלימודים יתקיימו מספר ערבי מבי"ל בהשתתפות בני הזוג.

ג. ככלל, אירועים חברתיים, אשר יאורגנו על ידי המשתתפים, הם באחריותם, בזמנם הפנוי ובאמצעים העומדים לרשותם.

ד. כל בקשה לסיוע מהמכללה תידון, באופן שניתן יהיה לתת לה מענה ראוי.

ה. המבי"ל יקצה אמצעים צבאיים למסיבת הסיום של המשתתפים, בהתאם לפקודות.

שילוב המשתתפים הבינלאומיים במב"ל

על פי החלטת הרמטכ"ל, החל ממחזור ל"ד (2005-2006), משולבים קצינים בינלאומיים בכיתת המב"ל, בכירים מצבאות זרים. מטרת שילובם של הקצינים הבינלאומיים היא להשביח את הלימוד במב"ל, באמצעות חשיפה לתפיסות שונות, הרווחות בצבאות העולם ולאופן בו נתפסת מדינת ישראל בעיניים זרות.

הקצינים הבינלאומיים יקבלו הזדמנות ללמוד את הביטחון הלאומי של מדינת ישראל, על היבטיו האזוריים והגלובליים, מזווית ייחודית ואיכותית, אשר בוודאי תתרום הן למדינות השולחות עצמן והן ליחסים שלנו עמן.

הקצינים מגיעים כחודשיים לפני פתיחת שנת הלימודים כדי להשתתף בקורס הכנה, המסייע לקליטתם ולקליטת משפחותיהם בארץ, ומכשיר אותם ללימודים במכללה תוך הקניית ידע בסיסי ומושגי יסוד.

הקורס כולל מתן רקע על מדינת ישראל וסביבתה, הכרת צה"ל ומורשתו, מערכת הביטחון, יהדות והחברה הישראלית. במסגרת זו מתקיימים סיורים שונים ברחבי הארץ. תקוותנו היא שהתנסות חיובית במב"ל תעמיד לישראל שגרירים של רצון טוב ותתרום בכך לאינטרס הלאומי של המדינות המערבות.

עקרונות שילוב הקצינים הבינלאומיים בכיתת המב"ל

- א. הקצינים הבינלאומיים מגיעים ממדינות אשר צה"ל רואה חשיבות בקשרי החוץ ובקשרים הצבאיים והביטחוניים עמן, ובתרומתן הפוטנציאלית להרחבת זוויות המבט, בראיית הביטחון הלאומי. רשימת המדינות המוזמנות מגובשת במשותף עם אגף התכנון (אג"ת) ומאושרת על ידי הרמטכ"ל, כשנה מראש.
- ב. הקריטריונים ותנאי הסף לבחירת הקצינים הבינלאומיים זהים לקריטריונים לבחירת הקצינים הישראלים.
- ג. הקצינים משולבים כחלק אינטגרלי מכיתת המב"ל ומצוותי הלמידה, משתתפים בכל התכנים (למעט תכנים מסווגים או רגישים), והם נדרשים לעמוד בכל מטלות הלימודים, לרבות לימודי תואר שני.

- ד. שפת הלימוד היא עברית (למעט הסיורים בחו"ל והרצאות של אישים בינלאומיים). מהלך כל הלימודים הפרונטליים מלווה בתרגום סימולטני לאנגלית. הקצינים הבינלאומיים ידברו במהלך הלימודים אנגלית או עברית (על פי מידת יכולתם ובחירתם), יקבלו את כל חומר הקריאה באנגלית ויגישו את עבודותיהם באנגלית.
- ה. הקצינים הבינלאומיים ישובצו בשני צוותי למידה משולבים (מתוך הארבעה הקיימים). הסיבה לכך נובעת מהצורך לאזן בין הרצון לפזר את הלומדים בין הצוותים מחד גיסא, לבין השאיפה לאפשר לימוד המותאם למידת השליטה בשפה, מאידך גיסא.
- ו. רמת הסיווג של הקצינים הבינלאומיים הוגדרה 'שמור'. במהלך העברת תכנים מסווגים במב"ל, יועברו לחניכים הבינלאומיים תכנים אלטרנטיביים. ברוח זו, יפוצלו חלק מהרצאות הבכירים והביקורים, כך שיתקיים חלק בלתי מסווג, בו ישתתפו הקצינים הבינלאומיים, וחלק מסווג למשתתפים הישראלים בלבד.
- ז. ככלל, השתתפותם של הקצינים הבינלאומיים במחזורים הקודמים הייתה מוצלחת מאוד. גם השנה, ננסה לשחזר הצלחה זו ואף לשפר את ההישג ולהפיק לקחים מהניסיון שנצבר. למהלך זה נודעת חשיבות לאומית ואף פוטנציאל רב מאד לתרומה הדדית. בידי כל אחד ואחת מאיתנו לתרום להצלחתו.

ההסכם בין המכללה לביטחון לאומי לבין אוניברסיטת חיפה

כללי

בשנת 1987 נחתם הסכם בין המכללה לביטחון לאומי לבין אוניברסיטת חיפה. מתוקף ההסכם, זכאים בוגרי המכללה לתואר שני במדע המדינה, עם ספח בביטחון לאומי ואסטרטגיה. התואר מבוסס על לימודים לתואר שני במסגרת אוניברסיטת חיפה, המוקנה בהתאם לכללים האקדמיים הנהוגים בארץ ובפיקוח המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג). הקשר רב השנים בין אוניברסיטת חיפה למב"ל עוגן מחדש בחוזה, אשר נחתם בקיץ 2018, לאחר שאוניברסיטת חיפה זכתה במכרז.

תכני הלימוד באוניברסיטה נקבעו בקפידה, והם מהווים תשתית אקדמית ונדבך לדיסציפלינת הביטחון הלאומי. תכנית הלימודים האוניברסיטאית היא חלק אינטגרלי מהתכנית הכוללת והיא מחייבת את משתתפי המב"ל. הקורסים לתואר (בעלי קרדיטציה) עוצבו על פי הצרכים המיוחדים של המב"ל, בשיתוף פרופ' יוסי בן-ארצי וצוות בכיר של מרצים מאוניברסיטת חיפה. גם השנה, נערכו בתכנית עדכונים לשם שמירת הרלוונטיות של התכנית, כמו גם לצורך יישום תובנות ולקחים.

לימודים מתקדמים - תואר שני מחקרי והכנה ללימודי דוקטורט

במסגרת שנת הלימודים יסיימו כל המשתתפים את הלימודים לתואר שני במסלול לא מחקרי. במקרים חריגים מאד, יוכלו משתתפים המעוניינים להמשיך את לימודיהם למסלול מחקרי, הכולל תזה, לעשות כן לאחר שיקבלו אישור לכך ע"י ועדת תזה בראשות מפקד המכללה, פרופ' יוסי בן-ארצי וסגל המדריכים.

תפיסת הלמידה

שיטת הלימוד במכללה

כללי

שיטת הלימוד במכללה לביטחון לאומי נועדה להבטיח ביטוי נרחב ומגוון של דעות. מעל לכל, חשובה ההתמודדות האישית של המשתתפים עם הרעיונות, הדעות והעמדות שפגשו **בדרך לעיצוב תפיסת עולמם כבכירים**.

בכל נושא נלמד, חשובה הבנה טובה של היסוד התאורטי (באמצעות ספרות מחקרית, מומחים ואנשי אקדמיה) ושל הצד המעשי (באמצעות ממלאי תפקידים בכירים, בעבר ובהווה). שאיפתנו היא, שכל נושא יילמד באופן שיעודד את המשתתפים לגבש תובנות אישיות על בסיס המטען שקיבלו. בהתאם, ייושמו שיטות לימוד, שיאפשרו למשתתפים ליטול חלק פעיל, ולא להסתפק בהאזנה פסיבית. זאת, כדי שהלימוד יממש את הצורך בהטמעת החומר ובהעמקה בו מזויות רבות, וכן את העניין וההנאה בלמידה.

השתתפות פעילה של המשתתפים היא מילת המפתח בלימודים במכללה. מושם דגש מיוחד על לימוד בקבוצות קטנות, במטרה להעמיק את תהליכי הלמידה ואף לאפשר למשתתפים קשב והתבטאות מרביים. שיטה זו תבוא לידי ביטוי בעבודה בצוותים, במשחקי מחשבה, בסימולציות, בסדנאות, בסמינרים, בלימוד על פי 'מקרי מבחן', כמו גם במסגרת חלק מקורסי הלימוד האקדמיים ומקורסי הבחירה. בנוסף לכך, מושם דגש על שיחה, דיון, שאלות ותשובות וויכוח חופשי. **ניתן ואף רצוי להציג דעות אישיות לאור החומר הנלמד, אך יש להקפיד לבססן ולנמקן**. המשתתפים יוכלו לעשות זאת באמצעות ניהול עצמי של סימפוזיון או רב שיח, ניתוח אירוע, סדנאות, סיורים וביקורים, דיון בסוגיות אקטואליות נבחרות ובדיוני עיבוד של התכנים הנלמדים. על המשתתף חלה החובה לקרוא את החומר הרלוונטי בהתאם לדרישות הקריאה שיימסרו בכל קורס, כדי לרכוש ידע וכלים מתאימים להתמודדות עם הנושאים הנדונים.

כל תחום לימוד מכיל מגוון של הרצאות, דיונים, תרגילים, ניתוחי אירוע, רבי שיח וכדומה. החומר הביבליוגרפי יופיע באתר המב"ל (מאמרים בטקסט מלא או בקישור לטקסט) ובמרכז הלמידה לבכירים או בספריית המכללות. חומר שלא ניתן להעלות לאתר מטעמי ביטחון מידע או מפאת היקפו הרחב, יחולק בעותק קשיח מודפס, על מנת לאפשר הכנה נאותה לקראת ההרצאה והדיון.

שנת הלימודים נחלקת לארבע עונות: **העונה הגלובאלית, העונה הישראלית, עונת ההתמחות והעונה האינטרטיבית** (ראו פירוט תוכני בהמשך).

העונה הגלובאלית קודמת לפתיחת שנת הלימודים האקדמית; העונה הישראלית חופפת לסמסטר א' של האוניברסיטה; עונת ההתמחות והעונה האינטרטיבית חופפות לסמסטר ב' של האוניברסיטה ומסתיימות מעט לאחריו.

ככלל, במהלך הלימודים האוניברסיטאיים של סמסטר א', ילמדו משתתפי המב"ל יום בשבוע (בימי שני) באוניברסיטת חיפה. תכנית הלימודים של האוניברסיטה תתוכנן, תאושר ותתואם על ידי המכללה, אך האחריות המלאה על תכנית הלימודים תחול על האוניברסיטה. קרי, התנהלות המשתתפים מול גורמי האוניברסיטה תהיה באופן ישיר, בדומה לכל סטודנט מן המניין, לרבות תיקי קורס, ציונים, דרכי הגשת עבודות ומועדן, נוכחות, קוד לבוש וקוד התנהלות.

שיטות הלימוד

הרצאה ודיון

הרצאה ודיון הם יחידות הלימוד הבסיסיות. במסגרת זו ניתנת הרצאה בת ארבעים וחמש דקות עד שעה, ולאחריה מתקיים דיון קצר, הכולל שאלות למומחה האורח, תשובותיו והתייחסות חופשית של המשתתפים לנושא. על מנת למקד, ככל הניתן, את ההרצאה והדיון ליעדי הלימוד במסגרת הקורס ודגשיו, מקדימים המדריכים לכל נושא ולכל מרצה, במידת האפשר, שאלות מנחות וסוגיות לדיון אותן חשוב שהמשתתפים ילמדו. כדי להפיק את המרב ממתודת לימוד זו, יש להקדים ולקרוא את חומרי הקריאה, לנסח שאלות עניין אישיות ולהשתתף באופן פעיל בדיון.

מפגשי בכירים

במהלך השנה מקיימת המכללה מפגשי למידה עם בכירים מהשירות הציבורי ומשירות המדינה. מטרת מפגשים אלו היא לברר לעומק את העמדות של הבכירים, באמצעות שאלות ביקורתיות של המשתתפים. כדי שהמפגשים יעודדו תהליך למידה, נודעת חשיבות רבה להכנה לקראת המפגש, באמצעות קריאת חומרים רלוונטיים. חשוב שהמפגש יאפשר במה לשמיעת עמדותיהם של הדוברים ושהשיח יהיה בוגר, פתוח וסובלני.

מפגשים עם מרצים נבחרים מחוץ לארץ

מעת לעת, מוזמנים למכללה מומחים בעלי שם מחו"ל, הנמצאים בארץ בהזמנת אוניברסיטאות, מכוני מחקר או מוסדות ציבור. המכללה מנסה לנצל הזדמנויות מן הסוג הזה למפגש עם בכירים מהעולם, בהתראה קצרה.

רבי שיח וימי עיון

רב שיח הוא מפגש ועימות דעות בין מומחים או בין מומחים לאנשי מעשה, מנהיגים ואנשי ציבור. ברב שיח מציג כל אורח את דעותיו בנושא הנדון. בסיומו של חלק זה מתקיים דיון פתוח, תוך שהמשתתפים מציגים את עמדותיהם ומחשבותיהם. הדגש ברב שיח הוא על ניגודי דעות ועמדות ועל הרחבת יכולת ההתמודדות עם הנושא, באמצעות החלפת דעות ועימותים רעיוניים. אירועי למידה אלו נערכים מטעם המב"ל, האוניברסיטאות או מוסדות אחרים, בנושאים הרלוונטיים לתכנית הלימודים.

פיתוח ידע בקבוצות קטנות

ליבון נושא מסוים בפורום מצומצם, המאפשר התבטאות רבה יותר בקרב המשתתפים. זאת, לצד הפקת תוצרים כתובים ואחרים שהם פרי המחשבה והניסיון של חברי הקבוצה כולה. אנו רואים בשיטה זו דרך מרכזית ללימוד, להעמקה וליצירת ידע רלוונטי.

דיוני צוות

עיבוד קבוצתי של תובנות בהקשר מרכיבי הבטל"ם, העולים בעקבות סיורים, הרצאות ומפגשים עם בכירים ואורחים במב"ל.

ניתוח אירוע ומקרי מבחן

להמחשת הדברים הנדונים בכיתה, ייערכו לעתים ניתוחי אירוע, בקבוצות קטנות, ניתוחי אירוע, המותאמים ללקחים ולהישגים הנדרשים מהקורס. במסגרת זו ייבחרו אירועים או תהליכים בולטים, שדרכם ניתן להדגיש את מורכבותה של הסוגיה הנדונה. באמצעות תהליך ניתוח של המשתתפים (על בסיס נתונים, חומר רקע ודברי מומחים), ניתן להגיע להפקת לקחים ומשמעויות להווה ולעתיד. ניתוח אירוע מהווה כלי, המחייב מחשבה ביקורתית אנליטית, תוך השתתפות פעילה של כל לומד בתוצרים המתגבשים.

סדנאות לימוד

העברה אישית חווייתית מרוכזת של נושאים שונים, הנשענת על הפעלת המשתתפים ועל למידה דרך התנסות אישית.

שולחן עגול

דיון למטרת העמקה ופיתוח הידע, בסוגיה מוגדרת במרכיבי הביטחון הלאומי: מדינית, כלכלית, חברתית, ביטחונית או אחרת. הרעיון המסדר של השולחן העגול הוא היותם של כל השותפים בדיון שווים.

סיורי ביטחון לאומי בארץ

הסיורים הם כלי לימודי מרכזי להמחשת הנושאים הנלמדים. הניסיון מלמד, שאין טוב ממראה עיניים להבנת הבעיות, החולשות והאפשרויות לפתרון ומהתרשמות בלתי אמצעית מהנעשה בשטח. מטרת הסיורים היא להמחיש היבטים של ביטחון לאומי בתחומים האזרחיים והביטחוניים כאחד: מפעלים כלכליים וחברתיים, מוסדות הממשל והשלטון, מכוני מדע ופיתוח, מפעלים עתירי ידע, קהילות באזורי התיישבות שונים, הפיקודים המרחביים, יחידות הצבא, משטרה וכיוצא באלו.

הסיורים והביקורים מתקיימים לאורך השנה כולה, והם שזורים בקורסים השונים, בהתאם לנושא הנדון. הסיורים הם אינטגרטיביים, ובמהלכם יודגשו הממשקים והדילמות בין המרכיבים השונים של הביטחון הלאומי. לסיורים אלו משקל חשוב וייחודי בהפנמת תובנות הביטחון הלאומי. הסיורים כוללים מפגשים עם אנשי שטח, שיחות עם אזרחים וסיור באתרים רלוונטיים.

לכל סיור יוקדם שלב הכנה ותדרוך, ובסיומו יתקיים סיכום.

צוותי תכנון סיורים

גם השנה ילוו את הסיורים באופן פעיל צוותי תכנון של המשתתפים. הצוותים יורכבו ממספר משתתפים, אשר בהנחיית המדריך האחראי ופרופ' יוסי בן-ארצי, יגדירו את מטרות הסיור, מרכיביו ואופן מימושו.

סיורי ביטחון לאומי בחו"ל

לאור תהליכי הגלובליזציה, כוללת שנת הלימודים מסעות לימודיים בחו"ל, כחובת יסוד. בסיורים אלו באים לידי ביטוי היבטים מיוחדים של מרכיבי הביטחון הלאומי של ישראל, האופן שבו נתפסת מדינת ישראל במדיניותה ובפעולותיה מחוץ לגבולות המדינה, והזיקה המתקיימת בין מערכות ביטחון לאומי מרכזיות בעולם לבין זו של ישראל. מטרה נוספת של הסיורים היא להכיר את מערכות הבטל"ם של המדינות שבהן מסיירים, האינטרסים, המגמות, התפיסות המקצועיות, ההיבטים הארגוניים והתרבותיים. גם בסיורים אלו יוגדרו מראש צוותי תכנון מקרב המשתתפים, לכל צוות תכנון יוצמד מדריך אחראי ויחד הם יבנו את תכנית הסיור ושאלות המחקר בו.

אקטואליה ושעת מפקד

ניהול דיון על אירוע אקטואלי מתהווה ובעל משמעות בהקשר הביטחון הלאומי, במטרה לשכלל את הכלים להבנת סביבת הבטל"ם.

עיבוד אישי

המפגש של חומר הלימוד עם עולמו של המשתתף יתבצע על ידי תהליך התבוננות אישי, שיתקיים הן במסגרת דיוני העיבוד הקבוצתיים והן כתהליך אישי (רפלקציה). בבסיס הדברים מונחת הציפייה שחומרי הלימוד יתורגמו להנחות מקדימות המלוות את המשתתפים.

סימולציה והתנסויות

הסימולציה וההתנסויות מהוות נקודות שיא בלמידה במכללה. הן נועדו לבטא את הנלמד, בראייה אינטגרטיבית-יישומית של מרחב התכנים הרלוונטיים, תוך התנסות אישית וקבוצתית בדילמות ובאילוצים מערכתיים בעניינים שעל סדר יומה של מדינת ישראל.

סיכומי עונות הלימוד - שעות מד"רית

פגישות המיועדות לאפשר למשתתפים במה להתייחסות למתרחש בקורס, לאפשר לצוות ההדרכה לבחון את מצב הלמידה ולחבר את העשייה הלימודית הפרטנית למפת למידה אינטגרטיבית כוללת. במסגרת מפגשים אלו ייערכו שיחות משוב ותחקירים. הפגישות תנוהלנה במליאה על ידי המד"רית, בהשתתפות המדריכים.

היכרות במליאה

חלק מרכזי וחשוב בתהליך הלמידה במכללה טמון ביכולת ללמוד זה מזה. המשתתפים במכללה משתייכים לארגונים הנושאים בנטל הביטחון הלאומי ומהווים מומחים בתחומם. לשם מיצוי של פוטנציאל הלימוד ההדדי נדרשת היכרות. לפיכך, יציגו המשתתפים את עצמם וישתפו את הקבוצה בחוויותיהם האישיות, במטרה לבסס ולחזק את ההיכרות האישית, את פוטנציאל שיתוף הפעולה ואת יצירתה של רשת שילובית בין בוגרי המב"ל.

עבודות בכתב

א. פרויקט גמר מחקרי

פרויקט הגמר המחקרי הינו דרישה של המב"ל לקבלת תעודת בוגר/ת מב"ל, וכן דרישה של אוניברסיטת חיפה להשלמת התואר השני בביה"ס למדעי המדינה במסלול ללא עבודת גמר מחקרית (תזה). פרויקט זה הוא המקיף והרחב בעבודות המוטלות על משתתפי המב"ל. הוא מהווה 20% מהציון הסופי לתואר ומהזכאות לתעודת בוגר המב"ל.

מטרת פרויקט הגמר הינה להכשיר את המסיימים לכתוב עבודה מקורית, על פי כללי המחקר האקדמיים, המותאמת לתחומי הביטחון הלאומי ותחומי עיסוקם של המשתתפים. הפרויקט יכתב על נושא רלוונטי המהווה אתגר בתחום הביטחון הלאומי. נושא זה אמור לאפשר למשתתפים לחבר בין ניסיונם המעשי, אותו צברו בשנות שירותם, לבין תכני הלימוד במב"ל.

העיסוק בפרויקט הגמר יבוצע לאורך מרבית שנת הלימודים.
העיסוק בעבודה אינו פוטר מחובת הנוכחות וההשתתפות בתכנית השוטפת.

הסבר מפורט על התהליך והתוצר יימסר למשתתפים בתחילת שנת הלימודים.

פרסום העבודה

עבודות נבחרות תופצנה לגורמים רלוונטיים, ממשלתיים ואקדמיים, במסגרת פרסומי המב"ל ומרכז המחקר, וחלקן אף יוצג לראש המטה הכללי לקראת סיום שנת הלימודים. על העבודה להיות בסיווג בלמ"ס למעט מקרים חריגים שיאושרו מראש.

מקורות קריאה

אנו מייחסים לקריאה חשיבות רבה ורואים בה **מרכיב מרכזי** בלמידה.

לקראת כל קורס יפורסם באתר המב"ל, בתיק הקורס, חומר ביבליוגרפי מקורי, מחקרים ומאמרים של טובי המומחים בארץ

ובעולם, העוסקים בנושאים הנלמדים ומותאמים לפרק הזמן העומד לרשות המשתתפים ולמטלות הנדרשות מהם. החומר מעודכן ורובו פורסם בשנים האחרונות. חומר הקריאה מהווה לעתים קרובות מצע הכרחי להבנת הדיונים וההרצאות.

חומר הקריאה נחלק לשלוש קטגוריות:

א. קריאת חובה

ב. קריאה מומלצת

ג. קריאת רשות

קריאת החובה תודפס למשתתפים בכל שבוע ותחולק כחומר קריאה לקראת השבוע העוקב. החומר המודפס יחולק למשתתפים מידי יום רביעי.

במרכז הלמידה לבכירים עומדים לרשות המשתתפים ספרים, מאמרים, מחקרים ועבודות, כמעט בכל נושאי הלימוד. כמו כן, עומדת המידענית בקשר עם ספריות האוניברסיטאות ועם מכוני המחקר השונים.

ספריית המכללות וספריית אוניברסיטת חיפה עומדת אף היא לרשות המשתתפים.

חומר ביבליוגרפי, שלא ניתן להעבירו באתר מטעמי ביטחון מידע, יחולק בעותק קשיח.

באתר המב"ל ניתן למצוא את כל תיקי הקורס, הקריאה הביבליוגרפית הנדרשת וכן עבודות משתתפים משנים עברו. מידי שבוע ישלח למשתתפים קישור למיקום באתר בו נמצאים חומרי הקריאה הרלוונטים לאותו שבוע.

תהליכי הפקת לקחים במכללה לביטחון לאומי

המכללה לביטחון לאומי היא מוסד השואף להשתכללות מתמדת ולפיתוח רציף. השיפור המתמיד נעשה באמצעות ניתוח תהליכים ויישום לקחים בשלושה מעגלי זמן: במהלך שנת הלימודים, בין מחזור למחזור ומדי מספר מחזורים. בנוסף, מתקיים לימוד שוטף של המופעים והתכנים במהלך שנת הלימודים על ידי סגל המב"ל ובאמצעות שיחות וראיונות אישיים. בנוסף, נהוג במב"ל לעשות שימוש בתהליכי המשוב הבאים:

- א. שאלוני משוב אנונימיים מועברים בתום חלק מקורסי הלימוד על ידי ענף מחקר למידה ופיתוח (מלוי"פ).
- ב. תחקיר של המשתתפים מתקיים בדרך כלל בסוף השנה, ועל פי רוב הוא מתמקד במספר נושאים אשר בהם אנו מעוניינים להרחיב במסגרת הפקת הלקחים ולימודם.
- ג. שיחות תחקיר מתבצעות בפורום 'שיחת מד"רית', לשם תחקור נושאי למידה שוטפים.
- ד. מחקרי משוב שטח מתבצעים לאחר מספר מחזורים, והם מתמקדים בתרומת הלימודים לבוגרי המכללה לדורותיהם.

הערות המשתתפים במסגרת המשוב ובמסגרות אחרות, הנוגעות לתהליך הלמידה ובכלל, חשובות וחיוניות מאוד, ומשפיעות לאורך השנים על פיתוח תכנית הלימודים של המכללה לביטחון לאומי. חלקן ניתנות ליישום מיידי או קרוב וחלקן נועדו להיטיב עם הדורות הבאים.

הערכת הלומד - ציפיות והישגים נדרשים

כללי

משתתף שעמד בדרישות הקורסים והמכללה, יהיה זכאי בסוף שנת הלימודים לתעודת 'בוגר המכללה לביטחון לאומי'.

משתתף שעמד במטלות ובדרישות האקדמיות באוניברסיטת חיפה, בממוצע ציונים של 76 לפחות, יהיה זכאי, כבוגר המכללה, גם לתעודת תואר שני במדע עם ספר התמחות בביטחון לאומי ואסטרטגיה.

התעודות מוענקות בטקס הסיום, בסוף שנת הלימודים, על ידי ראש הממשלה ונשיא האוניברסיטה, ובמעמד שר הביטחון, הרמטכ"ל, מפקד המכללות וראש התכנית לביטחון לאומי באוניברסיטת חיפה.

הערכת סיכום אישית

מהווה סיכום של ההתרשמות המתמשכת של הסגל בנוגע למעורבותם ופעילותם של המשתתפים במהלך השנה. ההערכה מסוכמת על ידי מפקד המכללות, על בסיס התייעצות עם המדריך האישי והסגל ומופצת בצה"ל - לרמטכ"ל ולמפקדי הזרועות, ובארגונים האחרים - לראש הארגון ולדרג המנכ"ל.

ציונים

א. **ציון מינימלי** - משתתף נדרש לממוצע של 76 לפחות, על מנת שלימודיו במכללה יזכו להכרה אקדמית.

ב. **ציון עובר** - ציון עובר בקורסים לחניכי תואר שני באוניברסיטת חיפה הוא 60; ציון עובר בפרויקט הגמר הוא 76.

ג. **מועדי הגשת עבודות** - מועדי הגשת העבודות, כפי שפורסמו, **מחייבים**. במקרים חריגים, יש לבקש את אישורו של המדריך האחראי לדחיית הגשת העבודה ולעדכן את רע"ן ההדרכה. **בכל מקרה, איחור בהגשת פרויקט גמר יגרור הורדה מהציון.**

ד. **זכאות לתואר** - משתתף שלא עמד באחת מהמשימות המפורטות לעיל, **לא יהיה זכאי לתואר בוגר המב"ל ולתואר מוסמך (M.A.)** מאוניברסיטת חיפה, אך הוא יהיה זכאי להשלים את חובותיו בשנה שלאחר מכן. המשך הלימודים

לאחר סיום המב"ל יהיה באחריותו המלאה של המשתתף ועל חשבונו האישי.

ה. **מצטיין אקדמי** - כל חוג ימליץ על כ-10% מצטיינים מכלל מוסמכי החוג או התכנית, על פי רשימת הזכאים. סף הציון בלימודי מוסמך כמצטיין יהיה 90 לפחות. כיתת המב"ל, לרבות המשתתפים הבינלאומיים, מוגדרת לצורך עניין זה כחוג. למען הסר ספק, עד 10% מבוגרי המב"ל יוכרו כמצטיינים.

ו. **מצטיין המב"ל** - בתום שנת הלימודים יבחר מפקד המכללות, בהתייעצות עם סגל המכללה, במשתתף המצטיין של המחזור. הקריטריונים להצטיינות משלבים הישגים אקדמיים, מעורבות פעילה ומשפיעה על פיתוח הידע ועל איכות תהליכי הלמידה, ותרומה בולטת לאקלים החברתי במהלך השנה.

ז. **מצטיין הבינלאומיים** - על מנת לאפשר הזדמנות הוגנת למשתתפים הבינלאומיים, ייבחר משתתף מצטיין אף מקרבם. מתכונת הבחירה והתנאים הנדרשים זהים לבחירת המשתתף המצטיין הישראלי.

ח. **משתתף למופת** - ייבחר בתום שנת הלימודים על ידי המשתתפים. הקריטריונים משלבים – תרומה לכיתה, מעורבות חברתית, דוגמה אישית וכדומה.

ערעור על ציון

ערעור על ציון שניתן בקורס אקדמי יוגש על ידי המשתתף לרע"ן ההדרכה במב"ל, בכתב, בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משבועיים לאחר קבלת הציון, על גבי טופס רשמי, שיפרט וינמק את הסיבות להגשתו.

הערעור יועבר באמצעות האוניברסיטה לבחינת המרצה האקדמי ולידיעת המדריך האחראי. שינוי בציון יהיה תקף רק לאחר שאושר, נרשם רשמית ופורסם מחדש על ידי האוניברסיטה. הציון יכול לעלות או לרדת בהתאמה להערכה החוזרת.

נוכחות והשתתפות בשיעורים

נוכחות מלאה והימנעות מאיחורים מחייבת לאורך השנה ובמהלך הפעילות כולה. אישור להיעדרות במקרים חריגים יינתן על ידי המדריך ובאישור המד"רית בלבד.

תכנית הלימודים של מחזור מ"ז - עקרונות

ומבנה

עקרונות

- א. הלימודים במכללה לביטחון לאומי משלבים הקניית בסיס תאורטי-אקדמי עם ניתוח יישומי של תהליכים והתרחשויות, שעל סדר היום במדינת ישראל. בדרך זו, זוכים הלומדים, הן למארג תכנים והן למארג יכולות ומיומנויות, שיסייעו בידם להיות שותפים לעיצוב סוגיות לאומיות.
- ב. התואר השני במדע המדינה כולל ספח התמחות בביטחון לאומי ובאסטרטגיה.
- ג. תכנית הלימודים במלואה היא תנאי לקבלת תעודת 'מוסמך' מאוניברסיטת חיפה ותעודת 'בוגר המב"ל' מהמכללה לביטחון לאומי.

מבנה התכנית

- א. התכנית מבוססת על הקניית בסיס רחב בתחומי היסוד של הביטחון הלאומי של מדינת ישראל: הגנה לאומית, מדיניות חוץ ודיפלומטיה, חברה וכלכלה.
- ב. בנוסף, עוסקת התכנית בלימוד חשיבה מערכתית ותאוריות מתקדמות בתחומי הביטחון הלאומי, ומעניקה כלים לחשיבה אסטרטגית.

תעודת תואר שני ותעודת בוגר המב"ל

דרישות התכנית והערכה

- א. כל המשתתפים ייקחו חלק בכל הקורסים והפעילויות שבתכנית הלימודים של המב"ל.
בהתאם לכללים הרשומים מטה יצברו המשתתפים שעות שבועיות סימסטריאליות (שש"ס) לקרדיטציה אקדמית לתואר שני, ובנוסף יצברו שעות לתעודת בוגר המב"ל.
- ב. פוטנציאל הקרדיטציה האקדמית **המרבית** בתכנית הוא 39 שש"ס.
- ג. לשם קבלת תואר שני בתכניות לימודים מקבילות נדרש ציון עובר בקורסים בהיקף מינימום של 36 שש"ס. בשל ייחודיותה של תכנית הלימודים של המכללה לביטחון לאומי, המשתתפים ילמדו קורסים בעלי קרדיטציה אקדמית בהיקף של 39 שש"ס.
- ד. הציון הסופי לתואר שני יחושב באופן הבא:

1. סך הקורסים - 80%

ציוני הקורסים השונים ישוקללו בהתאם למשקלם היחסי, על פי היקף השש"ס

2. עבודה שנתית - 20%

(זאת למרות שהעבודה אינה נכללת במניין השש"ס)

- ה. קורסים שלא יחושבו לטובת מתן קרדיטציה אקדמית, יחייבו עמידה במשימות סף (מינימום), בציון או בהערכה, וישמשו במניין סך שעות הלימוד בתעודת בוגר המב"ל גם לצרכי גמול השתלמות (ראו פירוט הקורסים והמופעים הנוספים בפרק תעודת בוגר המכללה לביטחון לאומי).

תעודת תואר שני

פוטנציאל צבירת הניקוד המקסימלי הוא 39 שש"ס.

- א. יסודות הביטחון הלאומי בהיבט הגלובאלי - 2 שש"ס
- ב. גישות ואסכולות במדע המדינה - 4 שש"ס
- ג. תולדות המחשבה האסטרטגית - 2 שש"ס
- ד. סמינר אירופה - 3 שש"ס
- ה. מושגי יסוד בביטחון לאומי - 2 שש"ס
- ו. מיומנויות של בכירות (בחירה) - 4 שש"ס
- ז. תכנון, קבלת החלטות ובקרה (בחירה) - 4 שש"ס
- ח. מדיניות חוץ ודיפלומטיה (בחירה) - 4 שש"ס
- ט. החברה הישראלית והביטחון הלאומי (בחירה) - 4 שש"ס
- י. הגאוגרפיה של הבטל"ם וסיורי הבטל"ם - 4 שש"ס
- יא. החברה הישראלית (בחירה) - 4 שש"ס
- יב. כלכלה (בחירה) - 4 שש"ס
- יג. משפט ציבורי (בחירה) - 4 שש"ס
- יד. העולם הדיגיטלי - 2 שש"ס
- טו. סמינר בחירה - 2 שש"ס
- טז. סמינר מזרח - 3 שש"ס
- יז. סמינר ארצות הברית - 3 שש"ס

ריכוז הקורסים לתואר שני על פי עונות

* בטבלאות לא מופיעים הקורסים שאינם מזכים בניקוד אקדמי

העונה הגלובאלית

מיקום / הערות	מדריך אחראי	קרדיטציה	מוביל אקדמי	שם הקורס	מס'
במב"ל	גב' מירב צפרי-אודיז	2 שש"ס	ד"ר ענת שטרן	יסודות הביטחון הלאומי בהיבט הגלובאלי	1
במב"ל	ד"ר ענת שטרן	4 שש"ס	ד"ר דורון נבות	גישות ואסכולות במדע המדינה: מהפוליס לגלובליזציה	2
במב"ל	אלי'ס במילי יהודה יוחננוף	2 שש"ס	פרופ' דימה אדמסקי	התפתחות המחשבה האסטרטגית	3
במב"ל / חו"ל	גב' מירב צפרי-אודיז	3 שש"ס	פרופ' יוסי בן-ארצי	סמינר אירופה	4
		11 שש"ס		סה"כ קורסים בעונה הגלובאלית	

העונה הישראלית

מס'	שם הקורס	מוביל אקדמי	קרדיטציה	מדריך אחראי	מיקום/הערות
1	מושגי יסוד בביטחון לאומי	ד"ר ענת שטרן	2 שש"ס	גב' מירב צפרי- אודיז	במב"ל
2	מיומנויות של בכירות	ד"ר מיכל הירשמן	4 שש"ס	רע"ן מלו"פ	קורס בחירה באוניברסיטת חיפה
3	תכנון, קבלת החלטות ובקרה	פרופ' שלמה מזרחי	4 שש"ס	רע"ן מלו"פ	קורס בחירה באוניברסיטת חיפה
4	החברה הישראלית והביטחון הלאומי	ד"ר אביעד רובין	4 שש"ס	ד"ר ענת שטרן	קורס בחירה באוניברסיטת חיפה
5	מדיניות חוץ ודיפלומטיה	ד"ר עמנואל נבון	4 שש"ס	מר אמיר מימון	קורס בחירה באוניברסיטת חיפה
6	הגאוגרפיה של הבטלים וסירי הבטלים	פרופ' יוסי בן- ארצי	4 שש"ס	גב' מירב צפרי- אודיז	במב"ל / בשטח
	סה"כ קורסים בעונת הליכה		14 שש"ס		

עונת ההתמחות

מס'	שם הקורס	מוביל אקדמי	קרדיטציה	מדריך אחראי	מיקום/הערות
1	החברה השראלית	פרופ' נרי הורוביץ	4 שש"ס	ד"ר ענת שטרן	קורס בחירה במב"ל
2	משפט ציבורי	פרופ' עלי זלצברג	4 שש"ס	מר אמיר מימון	קורס בחירה במב"ל
3	כלכלה	פרופ' עומר מואב	4 שש"ס	תנ"צ ערן קמין	קורס בחירה במב"ל
4	העולם הדיגיטלי	פרופ' דן רז	2 שש"ס	מר אבי אלמוג	במב"ל
5	סמינר בחירה	עפ"י נושא	2 שש"ס	עפ"י נושא	יימסר בסמוך לתחילת העונה
6	סמינר מזרח	פרופ' יוסי בן-ארצי	3 שש"ס	מדריכי הצוותים	במב"ל / חו"ל
	סה"כ קורסים בעונת ההתמחות		11 שש"ס		

העונה האינטרטיבית

מס'	שם הקורס	מוביל אקדמי	קרדיטציה	מדריך אחראי	מיקום/הערות
1	פרויקט גמר אקדמי	ד"ר דורון נבות	ללא שש"ס	גבי מירב צפרי-אודיז	
2	סמינר ארה"ב	ד"ר ישראל וייסמל מנור	3 שש"ס	גבי מירב צפרי-אודיז	במב"ל / חו"ל
	סה"כ קורסים בעונה האינטרטיבית		3 שש"ס		

פירוט הקורסים - העונה הגלובאלית

יסודות הביטחון הלאומי בראייה גלובאלית

כללי

תופעת הגלובליזציה משפיעה על מהותו של הביטחון הלאומי. קורס מבוא זה, המהווה חלק מהעונה הפותחת את לימודי שנת המב"ל מבקש לבחון את יסודות הביטחון הלאומי בראייה רחבה המשקפת את שינויי העת הזו. הקורס ידון במרכיבי הביטחון הלאומי כפי שבאים לידי ביטוי בתופעות רחבות המושפעות מעידן הגלובליזציה: הביטחוני, המדיני, הכלכלי והחברתי.

מטרת הקורס

הנחת תשתית מושגית ותיאורטית של יסודות הביטחון הלאומי (מדינאות, הגנה לאומית, כלכלה וחברה) כתופעה רחבה הקשורה בטבורה לעידן הגלובליזציה.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יורכב משישה מפגשים בני שני משכים. בכל אחד מהמפגשים יוצג יסוד בסיסי של ביטחון לאומי בהיבט גלובאלי על ידי מומחה תוכן בשילוב עבודה בקבוצות.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה;
- ב. קריאת חומרי רקע;
- ג. עבודה אישית בהיקף של 5-7 עמודים.

מרצה אקדמי: ד"ר ענת שטרן

מדריכה אחראית: גב' מירב צפרי-אודיז

קורס חובה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (2 ש"ס)

גישות ואסכולות במדע המדינה : מהפוליס ועד גלובליזציה

כללי

מאז חקר הפוליטיקה צמחה ביוון העתיקה, צורת משטר הנקראת פוליס, היחידות הפוליטיות השתנו לבלי היכר, ועימם חקר הפוליטיקה. המחקר המדעי והשיטתי של הפוליטיקה בימנו מגוון ומאופיין באי-הסכמות על מגוון תחומים – החל מהשאלה האם המחקר הוא מדעי, דרך השאלה מהי פוליטיקה, במחלוקות לגבי תכלית המחקר, וכלה בדרכים שונות לנתח תופעות עולמיות כמו הגירה, משבר האקלים וצמיחת הפופוליזם. הקורס הנוכחי מבקש להתייחס לנקודות המבט השונות המאפיינות את מדע המדינה, תוך התמקדות באופן בו התחום מטפל בסוגיות בנות-זמננו ובגלובליזציה. זאת, במטרה להגיע להבנה טובה יותר מהי פוליטיקה, כיצד ראוי וניתן לחקור אותה, וכן להבין טוב יותר את המציאות הפוליטית העולמית והמקומית. לצד זאת נבקש להבין מה משפיע על התפתחות מחקר הפוליטיקה וגישות ואסכולות לחקר הפוליטיקה – האם גורמים פנימיים (דעיכת תיאוריות), גורמים חיצוניים (כגון, שינויים בסדר העולמי), או שמא גורמים פרוזאיים (כגון, מימון מדעי למחקר) – ובאיזו מידה הגישות מתקדמות, ולכל הפחות, רציונליות ומאפשרות לנו להבין את המציאות המקומית והעולמית.

מטרות הקורס

- א. לברר מהי פוליטיקה.
- ב. לדון במאפיינים הפרופסיונליים-מהותיים והדיסציפלינאריים-מתודולוגיים של חקר הפוליטיקה.
- ג. להכיר את התפתחות המחקר המדעי של הפוליטיקה במערב.

- ד. להציג ולנתח באופן ביקורתי את הגישות והאסכולות המרכזיות לחקר הפוליטיקה בעידן המודרני.
- ה. לפתח מיומנות ראשונית לביצוע מחקר של מדע המדינה על פוליטיקה גלובאלית.
- ו. ללמוד מגוון דרכים לחשוב על תופעת הגלובליזציה על היבטיה השונים.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

שילוב בין הרצאות, דיונים והצגת נושאים נבחרים על ידי המשתתפים. בכל שיעור נתחלק בשלב מסוים לארבע קבוצות ונדון בקצרה בשאלה הנוגעת לנושא השיעור.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרצה ומנחה אקדמי: ד"ר דורון נבות

מדריכה אחראית: ד"ר ענת שטרן

קורס חובה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 ש"ס)

אסטרטגיה

מטרות הקורס

- א. הקניית כלים אנאליטיים ומעשיים להבנה מערכתית, והובלת תהליכי חשיבה אסטרטגיים הנדרשים לבעלי תפקידים בכירים בשירות המדינה וזרועות הביטחון.
- ב. פיתוח תחום המנהיגות והחשיבה המערכתית הקושרים את הפעולות הטקטיות-אופרטיביות לחוכמת המעשה האסטרטגי.
- ג. עידוד חשיבה ביקורתית המאתגרת תפיסות ומזהה היסטים.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

החלק הראשון של הקורס יועבר בעונה הגלובאלית ע"י פרופ' דימה אדמסקי ויחשוף בפני המשתתפים את תחום לימודי האסטרטגיה, כדיסציפלינה אקדמית של מדעי המדינה. חלק זה יבחן את מקומו של מוסד המלחמה ביחסים הבינלאומיים, יעסוק בהתפתחות המחשבה הצבאית בעת החדשה בהתאם להשתנות אופי הלחימה בהקשרים קונבנציונליים, על-קונבנציונליים ותת-קונבנציונליים. כמו כן, תוצג ההיסטוריה האינטלקטואלית של תהליכי דיאגנוזה מודיעינית, נט-אססמנט ותכנון אסטרטגי, והיווסדותם של תחומים מקצועיים אלו כנדבכי יסוד במדיניות הביטחון הלאומי בקהילות אסטרטגיות בעולם.

החלק השני של הקורס יועבר בעונה הישראלית ע"י מפקד המכללות ובשיתוף מרכז דדו ויציג מגוון גישות ואסכולות של חשיבה אסטרטגית במישור הצבאי וכלים אנליטיים שתומכים בתהליך קבלת החלטות בתחום הביטחון הלאומי בכלל, ובעת עיצוב וניהוג של אסטרטגיה צבאית בפרט. חלק זה של הקורס יסקור את המורכבויות הקוגניטיביות של תהליך עיצוב האסטרטגיה, יעסוק במושגי היסוד בחשיבה המערכתית ויקנה

לחניכים סגולות אינטלקטואליות בסיסיות שיאפשרו חקירה מערכתית - מיומנות המונחת בליבת החשיבה האסטרטגית.

דרישות הקורס

- א. קריאת חומר אקדמי לקראת השיעורים
- ב. השתתפות בדיונים על בסיס חומר הקריאה
- ג. השתתפות פעילה בהתנסויות ובסימולציות שיערכו במסגרת הקורס.
- ד. עבודה אישית

מוביל: מפקד המכללות, אלוף איתי וירוב
מרצה ומנחה אקדמי: פרופ' דימה אדמסקי
מדריך אחראי: אל"ם במיל' יהודה יוחננוף
קורס חובה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (2 שש"ס)

סמינר אירופה

כללי

לסיום העונה הגלובאלית, נקיים סמינר עיוני ובו כל צוות ילמד על סוגיה אחרת במדינה באירופה הקשורה לביטחון לאומי. הסמינר יכלול גם סיור לימודי בארבע המדינות שנבחרו: בריטניה, גרמניה, יוון וקפריסין. בתום הסיור שיתקיים לכל צוות בנפרד, יתקיימו יומיים משותפים בבריסל אשר יתמקדו בהכרת נאט"ו והאיחוד האירופי.

השיטה

כל צוות יבנה לעצמו את תהליך הלמידה על המדינה אותה הוא יחקור, באמצעות הגדרת שאלות חקירה הרלוונטיות לביטחון הלאומי.

דרישות הקורס

- א. השתתפות בתהליך חקירה צוותי מקיף המהווה הכנה לסיור
- ב. כתיבת נייר הכנה צוותי לביקור
- ג. השתתפות בסיור
- ד. כתיבת נייר קבוצתי מסכם לתהליך הלמידה ולסיור

מרצה אקדמי: לכל קבוצה יוצמד מומחה אקדמי מטעם אוניברסיטת חיפה.

מדריך אחראי: לכל קבוצה יוצמד מדריך אחראי מטעם המב"ל.
קורס לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (3 שש"ס)

פירוט הקורסים - העונה הישראלית

מושגי יסוד בביטחון הלאומי

כללי

'מושגי יסוד בביטחון הלאומי' הוא הקורס הפותח את העונה הישראלית. מטרת הקורס היא להעניק למשתתף את הכלים הבסיסיים לניתוח והבנה של מושגי יסוד בביטחון לאומי, עם דגש מיוחד על הביטחון הלאומי של מדינת ישראל. זאת, בכדי ליצור תשתית מושגית גם להמשך השנה.

מטרות הקורס

א. הטמעת מושגים מרכזיים בתחום מדיניות הביטחון הלאומי ודיון בהם, כמצע ידע בסיסי לשנת הלימודים כולה.

ב. קיום דיון אינטנסיבי ומעמיק בתאוריה ובפרקטיקה של הביטחון הלאומי בכלל, ובהקשר הישראלי בפרט.

ג. הענקת כלי ניתוח תיאורטיים, השוואתיים, ביקורתיים והיסטוריים של מושגי היסוד של הביטחון הלאומי ושל מתחים מרכזיים בעיצובה וביישומה של מדיניות זו.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

- א. הרצאות במליאה של מרצים מהעולם האקדמי והמעשי.
- ב. דיונים בצוותים
- ג. לכל פרק לימוד ייקבעו 2-3 מקורות קריאת חובה מקדימה

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה מסכמת

מרצה ומנחה אקדמי: ד"ר ענת שטרן

מדריכה אחראית: גב' מירב צפרי-אודיז

קורס חובה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (2 שש"ס)

מיומנויות של בכירות

כללי

כולנו חולקים משימה משותפת במרחבי חיינו השונים; המשימה הזו היא להשפיע על אנשים. ידוע כי אחד מכלי ההשפעה החשובים העומדים לרשותנו הוא יכולת הדיבור והשכנוע שלנו. קוראים לזה הרטוריקה ורטוריקה אפשר וצריך ללמוד.

הקורס יתמקד בשיח הרטורי של מנהיגים ובהשלכות דפוסי שיח זה על תפיסת מנהיגותם והשפעתם. הקורס יכול גם התנסות מעשית של כל אחד מהמשתתפים.

מטרת הקורס

ללמד תוך כדי התנסות כיצד להעביר מסר ראוי, כיצד לעמוד מול קהל, וכיצד לשכלל מיומנויות רטוריות מילוליות ובלתי מילוליות.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יורכב מאחד עשר מפגשים כפולים אשר יתקיימו באוניברסיטת חיפה. המשתתפים יתנסו במטלות שכנוע ודיבייט תוך דגש על סוגיות של תוכן, מסגרת זמן והופעה מול קהל. הסדנה כוללת צילום של המשתתפים ומתן משובים.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרצה אקדמי: ד"ר מיכל הירשמן

מדריך אחראי: ד"ר רום לירז

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

תכנון, קבלת החלטות ובקרה

כללי

היסטורית הביטחון הלאומי בישראל רצופה כשלים ומחדלים בצד הצלחות נדירות יחסית. ועדות חקירה, תחקירים ודיונים בפורומים מגוונים מייחסים חלק גדול מהכשלים להיעדר מנגנונים שיטתיים של תכנון וקבלת החלטות, כמו גם היעדר תרבות ארגונית וכלים מעשיים לניתוח שיטתי של מצבי החלטה, הסקה סיבתית והוצאה לפועל של תוכניות פעולה מבוססות ראיות הן ברמה האסטרטגית והן ברמה הארגונית.

מטרת הקורס

הענקת כלים לתכנון וקבלת החלטות, תוך שימוש במודלים של קבלת החלטות וכלים שפותחו בתחום מחקר המדיניות והניהול.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יורכב מאחד עשר מפגשים כפולים אשר יתקיימו באוניברסיטת חיפה. המשתתפים ילמדו כלים ברמת המיקרו לניתוח תהליכי תכנון וקבלת החלטות, ורמת המאקרו נלמד את המתודולוגיה של תכנון ועיצוב החלטות - מדיניות.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרצה אקדמי: פרופ' שלמה מזרחי

מדריך אחראי: ד"ר רום לירז

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

החברה הישראלית והביטחון הלאומי

כללי

בעשורים האחרונים צוברות תאוצה תפיסות מרחיבות, שראויות במאפיינים היסטוריים, תרבותיים, סוציולוגיים, דמוגרפים, ופוליטיים מרכיבים רלוונטיים של הביטחון הלאומי. הקורס יעסוק בתמורות עומק שחלו במספר סוגיות יסוד בחברה הישראלית, וננסה להבין כיצד אלו השפיעו על לכידות חברתית, יכולות התגייסות במצבי חירום, השתייכות, ויציבות המבנה המשטרי במדינת ישראל.

מטרת הקורס

לדון במאפיינים ובתמורות בחברה הישראלית, מעידן הממלכתיות בשנותיה הראשונות של המדינה ועד לעידן הנאו-ליברלי של ימנו, ולבחון כיצד הללו עיצבו את החברה הישראלית בת ימנו ואת השפעתן על ממדים שונים בביטחון הלאומי.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יורכב מאחד עשר מפגשים כפולים אשר יתקיימו באוניברסיטת חיפה, ויתחלק לארבע סוגיות עיקריות: מיתוס, אתוס וזהות; דמוגרפיה והגירה בחברה הישראלית; חברה וכלכלה במדינת ישראל; משטר מדינת ישראל והחברה הישראלית.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרוצה אקדמי: ד"ר אביעד רובין

מדריך אחראי: ד"ר ענת שטרן

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

מדיניות חוץ ודיפלומטיה

כללי

הקורס יסביר מושגי יסוד בדיפלומטיה ובמדיניות חוץ, ויבחן אותם אל מול התנהלותה של ישראל בזירה הבינלאומית.

מטרת הקורס

להקנות הבנה של דילמות מדיניות חוץ בכלל ושל מדיניות החוץ הישראלית בפרט, ולנתח את האתגרים הבינלאומיים של ישראל בעבר, בהווה ובעתיד.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יורכב מאחד עשר מפגשים כפולים אשר יתקיימו באוניברסיטת חיפה. בתחילת הקורס נציג את המחלוקות האידיאולוגיות אשר עיצבו את הדיפלומטיה המודרנית, ונתאר איך מחלוקות אלו קיבלו ביטוי בהתמודדותה של התנועה הציונית עם אתגרי המערכת הבינלאומית. בהמשך, נסקור ונסביר את מדיניות החוץ של ישראל כמקרה בוחן למושגים שנלמדו. סקירה והסברים אלו יכללו את יחסי החוץ של ישראל כלפי המזרח התיכון, אירופה, ארה"ב, אסיה, אפריקה, אמריקה הלטינית והאז"ס. הקורס ישלב בין ידע היסטורי לבין סוגיות אקטואליות, וינתח את האתגרים הבינלאומיים הנוכחיים של ישראל בפרספקטיבה היסטורית רחבה.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרצה אקדמי: ד"ר עמנואל נבון

מדריך אחראי: מר אמיר מימון

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

הגיאוגרפיה של הבטל"ם וסיורי הבטל"ם

כללי

במסגרת הלימודים מוקדש קורס אקדמי מיוחד ללמידה בלתי אמצעית דרך מראה עיניים, במהלכו ייצאו המשתתפים לסדרת סיורים לימודיים, אזוריים ותוכניים, במדינת ישראל. הסיורים יתוכננו ויובלו על ידי צוות משתתפים ומדריך אחראי. תכנון הסיור יתבסס על לימוד סוגיות בטל"ם האופייניות לאזור הסיור. לכל סיור יוקדש פרק טעינה ובו תינתן גם תשתית גאוגרפית וגאו אסטרטגית הרלוונטית לסיור.

מטרות הקורס

- א. לפגוש באופן בלתי אמצעי ומקרוב אנשים, מנהיגים, מקומות וסוגיות בבטל"ם.
- ב. להבין לעומק את יחסי המרכז עם הפריפריה, וכיצד הדבר משפיע על מדיניות הקצאת המשאבים הלאומית.
- ג. להכיר את קשרי הגומלין בתוך המרחב הטריטוריאלי לבין מרכיבי הבטל"ם.
- ד. להעמיק את ההבנה ההיסטורית לגבי אופן צמיחתה של מדינת ישראל.
- ה. להכיר את מרכיבי העוצמה הלאומית, לצד הפערים והשסעים.
- ו. להכיר באופן בלתי אמצעי את משאבי המדינה בתחומי הכלכלה, התשתיות והטכנולוגיה.
- ז. להתרשם מתפיסת הגבולות ומההתיישבות היהודית והערבית.
- ח. להתרשם ממנהיגות חברתית כלכלית מובילה שינוי.
- ט. לפתח תפיסה ביקורתית אודות הנלמד, ביחס לתאוריה ולמעשה.

נושאי הלימוד

הסיורים האזוריים יתוכננו ויובלו על ידי צוות משתתפים ומדריך אחראי, אשר יבחנו את הנושאים הרלוונטיים לתחום הבטל"ם בחבל ארץ מסוים (יפורט בתיק הסיור):

- א. סיור צפון - 3 ימים
- ב. סיור דרום - 3 ימים
- ג. סיור שומרון, יהודה וירושלים - 3 ימים

שיטות הלימוד ומבנה הקורס

הרצאות הכנה, קריאת חומר רקע, צוותי תכנון מקרב המשתתפים, סיכום הסיור בצוותים והצגת סוגיות חוצות תחומים.

דרישות הקורס

- א. תכנון והוצאה לפועל של הסיור (צוות מארגן)
- ב. חובת נוכחות והשתתפות פעילה
- ג. הגשת עבודה צוותית בכל סיור אזורי

מרצה ומנחה אקדמי: פרופ' יוסי בן-ארצי

מדריך אחראי: גב' מירב צפרי-אודיז

קורס חובה לתואר שני מזכה בקרדיטציה אקדמית (4

שש"ס)

סימולציה מדינית-ביטחונית

כללי

הסימולציה המדינית-ביטחונית מהווה את אחד משיאי הלמידה במב"ל. מטרת הסימולציה היא לאפשר למשתתפים להתמודד עם אתגר מרכזי בתחום המדיני-ביטחוני מולו ניצבת ישראל, לחשוף אותם למעשה המדיני וזיקתו למעשה הצבאי, ובכך ליצור את השלם המדיני-ביטחוני. הסימולציה מיועדת לעודד פיתוח חשיבה מערכתית, ניתוח מדיני-אסטרטגי של שחקנים, לימוד המערכת האזורית והבינלאומית, הכרה לעומק של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, תרגול מיומנויות כגון משא ומתן ורטוריקה, וכן יצירת ידע חדש שעשוי לתרום לתהליכי תכנון עתידיים.

משחק הסימולציה מאפשר למידה של מציאות דינמית ומורכבת על ידי התנסות אישית וקבוצתית הכוללת דימוי מציאות מדינית ביטחונית, שבמסגרתה פועלים המשתתפים כמייצגים בעלי תפקידים, קבוצות וארגונים שונים שיש ביניהם אינטרקציה. שחקנים אלו פועלים בסביבה ביטחונית, מדינית, חברתית, כלכלית ותקשורתית מורכבת. הסימולציה מאפשרת בחינה ביקורתית של הנחות יסוד וכניסה לנעליו של 'האחר' ובכך תורמת להרחבת זוויות הראייה של המשתתפים.

הסימולציה מהווה התנסות משמעותית מרכזית המסכמת את לימודי האסטרטגיה במב"ל ומסיימת את העונה הישראלית.

שיטות הלימוד ומבנה הקורס

- א. הכנה למשחק על ידי למידה, דיונים, מפגשים, כתיבת מסמכים אישיים וקבוצתיים.
- ב. כחלק מההכנה למשחק הסימולציה ובמהלך המשחק עצמו, נדרשים המשתתפים לשלב את לימודי החשיבה האסטרטגית והמערכתית, גישת העיצוב, כלי ניהול, התנהגות בסביבה תקשורתית וכדומה.
- ג. לימוד קבוצתי ויחידני במסגרת ההכנה וביצוע משחק סימולציה, המדמה משתתפים וקבוצות לדיון ולמשא ומתן; הכנת התשתית התאורטית והמושגית באמצעות הקורסים השונים, הסיוורים הלימודיים, הדיונים והמפגשים השונים.
- ד. לאחר החלוקה לקבוצות, יתבצע תהליך של הכנה אישית וקבוצתית להעמקה בזהות הקבוצה, איסוף החומר, מפגשים עם בכירים, בעלי תפקידים, נציגי ממשל וכדומה.

דרישות הסימולציה

- א. נוכחות והשתתפות פעילה בהכנות, במשחק הסימולציה עצמו, בסיכום ובתחקיר המשחק
- ב. כתיבת מסמכים אישיים וקבוצתיים

מדריך אחראי: אל"ם במיל' יהודה יוחננוף

פירוט הקורסים - עונת ההתמחות

החברה הישראלית

כללי

הקורס מכוון להציע צורות התבוננות על החברה הישראלית ותבונות ביחס להשפעה של תהליכים חברתיים על יחסי צבא חברה.

נושאי הקורס

- א. החברה הישראלית במונחים השוואתיים.
- ב. ישראל כפרויקט בנין אומה: הגדרת גבולות הקולקטיב הישראלי באמצעות דיון במקום הדת בחיים הציבוריים, מקומם של הערבים במדינה היהודית והדמוקרטיה והגדרת הגבולות מול העם היהודי.
- ג. קבוצות זהות בחברה הישראלית: הפוליטיקה של הזהויות בחברה הישראלית בדגש על אתגרי משילות בקרב קבוצות שונות.
- ד. ריבוד חברתי, מוביליות ומדינת הרווחה בישראל.
- ה. תיחום חברה-מדינה: בין מדינה לחברה אזרחית ושלטון מקומי.
- ו. משילות, ממלכתיות והחברה הישראלית במונחי מדינה – חברה.
- ז. זהות ותפיסות מתחרות של החברה הטובה: בין אינטנסיביות של קונפליקטים לסולידריות חברתית.
- ח. ההשלכות של מבנה ותהליכים בחברה הישראלית על צה"ל.

שיטות הלימוד ומבנה הקורס

הקורס מורכב מ-22 משכים של הרצאות מליאה ועיבודים.

דרישות הקורס

- א. נוכחות בשיעורים וקריאת חומרים מקדימה
- ב. עבודת חקר על נושא הקשור בקורס בתיאום עם המרצה

מרצה ומנחה אקדמי: ד"ר נרי הורוביץ

מדריכה אחראית: ד"ר ענת שטרן

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

משפט ציבורי

כללי

הקורס יציג את עקרונות היסוד של המשטר בישראל, בעיקר את התחום המוסדי, המתייחס לרשויות השלטון וליחסי הגומלין ביניהן. כן, ידון מעמדן המיוחד של זכויות האדם. במסגרת הקורס תנותחנה סוגיות מרכזיות שעל סדר היום הציבורי בישראל, המשפיעות על הביטחון הלאומי, ויבחנו התהליכים השונים המאפיינים את המערכת המשפטית, הציבורית והפוליטית בשנים האחרונות. הקורס יתמקד במערכת היחסים המיוחדת שבין המשפט לבין הצבא בישראל, ובמסגרתו יידונו שאלות כגון שפיטותן של החלטות צבאיות, מושג האחריות, מינויים במסגרת הצבא ועוד. הקורס ילווה בדיון ובניתוח של פרשות מרכזיות ושל פסקי דין רלוונטיים.

מטרת הקורס

מטרת הקורס היא לחשוף בפני המשתתפים את הסביבה המשפטית, שבה פועלות הקצונה הבכירה בצה"ל והפקידות הבכירה של מערכות הביטחון והממשל. לתהליך ה'משפטיזציה' של השלטון יש השפעה ישירה על תהליכי החשיבה ועל דפוסי הפעולה של מערכות הביטחון. על כן, יעסוק הקורס בהקניית ידע, כלי חשיבה וניתוח, לשם התמודדות עם הסוגיות המשפטיות הרלוונטיות.

שיטות הלימוד ומבנה הקורס

- א. הרצאה ודיון במליאה
- ב. קריאת בחומרי הקריאה

דרישות הקורס

א. חובת נוכחות והשתתפות פעילה ;

ב. עבודה מסכמת

מרצה ומנחה אקדמית: פרופ' עלי זלצברג

מדריך אחראי: מר אמיר מימון

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

כלכלה

כללי

במסגרת הקורס יילמדו עקרונות הבסיס של נושאים מרכזיים בכלכלה ויודגשו ההיבטים המעשיים של עקרונות אלו במשק הישראלי, המהווה נדבך חשוב בביטחון הלאומי של ישראל. הקורס ישאף להקנות ידע בסיסי על המערכת הכלכלית במדינת ישראל, האתגרים הכלכליים הניצבים בפני מקבלי החלטות, והכלים העומדים לרשותם בבואם לקבוע מדיניות כלכלית.

מטרות הקורס

- א. להקנות שפה ומושגים בסיסיים בכלכלה לאומית.
- ב. להציג את המשמעויות של המושגים הכלכליים והחשיבה הכלכלית, כפרמטרים בסביבת העבודה של המפקד או המנהל.
- ג. להכיר את המגמות העיקריות ואת סדרי הגודל המרכזיים של המשק הישראלי.
- ד. לעמוד על הדילמות בעיצוב מדיניות כלכלית והקצאת מקורות לפי סדר עדיפות.
- ה. לתאר את ההשקפות הערכיות בניהול משק לאומי: 'שמאלי' ו'ימני'.
- ו. החשיבה הכלכלית כפרמטר בסביבת העבודה של המנהל/מפקד הבכיר.
- ז. להבין את הקשר בין הכלכלה לביטחון לאומי.

שיטות הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יתחלק לשני חלקים: החלק הראשון, בהובלת פרופ' עומר מואב, יעסוק בשלוש סוגיות מרכזיות: שורשי הויכוח הכלכלי בישראל, בין העמדה הסוציאל-דמוקרטית לבין העמדה הניאו-ליברלית; מיגור העוני בעולם; הפערים הגדולים בתוצר לנפש בין מדינות. החלק השני, בהובלת ד"ר איל ארגוב, יעסוק במדיניות כלכלית של מדינת ישראל ויכלול מפגשים עם בכירים במשק הישראלי האחראים על עיצוב המדיניות.

דרישות הקורס

א. חובת נוכחות והשתתפות פעילה

ב. עבודה מסכמת

מרצה ומנחה אקדמי: פרופ' עומר מואב + ד"ר איל ארגוב

מדריך אחראי: תנ"צ ערן קמין

קורס בחירה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (4 שש"ס)

העולם הדיגיטלי

כללי

השינויים הרבים שחלים בעולם בתחום הדיגיטלי יצרו פערים גדולים: מחד המערכות מכשירות תפקידנים בצורה מצוינת ומשתכללת כל הזמן, ומאידך מתקשה המערכת להכשיר מנהלים לעולם הדיגיטלי. קורס העולם הדיגיטלי הוא קורס ייחודי וראשון מסוגו אשר ינסה לגשר על פער זה.

מטרות הקורס

הכרת טכנולוגיות מתקדמות ואת השפעתן ברמה הגלובאלית על הביטחון הלאומי של ישראל.

שיטת הלימוד ומבנה הקורס

הקורס יעסוק בדילמות ומתחים הכרוכים בפיתוח ובשימוש בטכנולוגיות וההשפעות שלהם על הביטחון הלאומי. הקורס יכלול תשתית מושגית, ניתוח מקרה מבחן, ומפגש עם גורמים מהעולם הפרקטי. כמו כן נעסוק בבירור של המושג אסטרטגיה דיגיטלית.

במקביל לשיעורים בקורס יתקיימו במהלך עונה זו ביקורים בארגונים הביטחוניים אשר יהיו באוריינטציה של העולם הדיגיטלי.

דרישות הקורס

- א. נוכחות והשתתפות פעילה
- ב. קריאת חומרי רקע
- ג. עבודה אישית מסכמת

מרצה ומנחה אקדמי: פרופ' דן רז

מדריך אחראי: מר אבי אלמוג

קורס חובה לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (2 שש"ס)

סמינר בחירה

כללי

במהלך עונת ההתמחות כל אחד מהמשתתפים יבחר סמינר בחירה אחד (בנוסף על קורסי הבחירה). פירוט הסמינרים יימסר למשתתפים בסמוך לפתיחת עונת ההתמחות. פתיחה של סמינר תהיה תלויה בכמות משתתפים מינימלית. הסמינרים המתוכננים הם: סמינר בנושא שחיתות שלטונית בהובלת ד"ר דורון נבות; סמינר בנושא תקשורת בהובלת ד"ר אופיר רייכמן, וסמינר בנושא פוליטיקה של טכנולוגיות בדגש על חלל בהובלת ד"ר דגנית פייקובסקי. קיימת אפשרות להציע גם סמינרים נוספים והמשתתפים מוזמנים להשפיע על נושאי הסמינרים.

קורס בחירה לתואר שני ומזכה בקרדיטציה אקדמית (2 שש"ס)

סמינר מזרח

כללי

במטרה להכיר מדינות במזרח בעלות חשיבות גדולה בזירה הבינ"ל והשפעה רבה על הביטחון הלאומי של ישראל, כולל הכרת דרכי החשיבה האסטרטגית המאפיינות אותן ומערכות היחסים שלהן עם ישראל, יתקיים השנה סיור לימודי בארבע מדינות מרכזיות: רוסיה, סין, הודו ומדינה נוספת אשר תסוכם בהמשך. טרם הביקור יתקיים תהליך חקירה מקיף במסגרת קבוצתית.

השיטה

חקירה אסטרטגית של מדינות הסיור טרם הביקור ושיתוף בידע הנלמד בין הצוותים בעקבותיו.

דרישות הקורס

- א. השתתפות בתהליך חקירה קבוצתי מקיף המהווה הכנה לסיור
- ב. כתיבת נייר הכנה צוותי לביקור
- ג. השתתפות בסיור
- ד. כתיבת נייר קבוצתי מסכם לתהליך הלמידה ולסיור

מרצה אקדמי: לכל קבוצה יוצמד מומחה אקדמי מטעם אוניברסיטת חיפה לשלב ההכנה לסיור.

מדריך אחראי: לכל קבוצה יוצמד מדריך אחראי מטעם המב"ל.
קורס לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (3 שש"ס)

פירוט הקורסים - העונה האינטגרטיבית

סמינר ארצות הברית

כללי

יחסי ישראל-ארצות הברית מהווים אבן יסוד בתפיסת הביטחון הלאומי של מדינת ישראל. על מנת להכיר את בעלת בריתה המשמעותית ביותר של מדינת ישראל, נקיים קורס שיכלול מפגשי הכנה וביקור בארצות הברית. בקורס נלמד להכיר את מבנה מנגנון המדינה האמריקאי והאתגרים המרכזיים בתחומי הביטחון הלאומי המונחים לפתחם של מקבלי ההחלטות בארה"ב. בנוסף, נעסוק ביחסי ישראל-ארצות הברית, בקהילה היהודית - על זרמיה וארגוניה השונים, וכן בנושאי חברה, כלכלה, מורשת והיסטוריה אמריקאית. כמו כן, נלמד על מוסדות וארגונים בינלאומיים שמקום מושבם בארצות הברית.

השיטה

הרצאות עיוניות וסיור לימודי

דרישות הקורס

- א. השתתפות פעילה בהרצאות המקדימות לנסיעה ובסיור
- ב. קריאת החומרים העיוניים
- ג. סיור בארצות הברית (שבועיים)
- ד. כתיבת נייר אישי מסכם לסיור

מרצה ומנחה אקדמי: ד"ר ישראל וייסמל מנור

מדריך אחראי: גב' מירב צפרי-אודיז

קורס לתואר שני, מזכה בקרדיטציה אקדמית (3 ש"ס)

ערב מב"ל

מעת לעת, לאורך השנה, יתקיים ערב חברתי-תרבותי שבו יקחו חלק המשתתפים, במתכונת כגון: הרצאה, תכנית אמנותית, סיור או אירוע אחר. במפגשים אלו יוזמנו להשתתף גם בנות ובני הזוג.

מטרת ערב מב"ל

- א. להוסיף ללימודים ממד נוסף של שאר רוח.
- ב. ליצור מסגרת שתעודד גיבוש חברתי של המשתתפים, הסגל והמרצים האורחים.
- ג. לשתף, מעת לעת, את בני ובנות הזוג של המשתתפים ושל הסגל בחיי המכללה.

המשתתפים מוזמנים להוסיף ולהרבות במפגשים חברתיים, מחוץ למסגרת הלימודים, ככל שימצאו לנכון במסגרת הצוות או במסגרת הקורס כולו.

טבלת מטלות - מועדי הגשת המטלות בשנת הלימודים
(ייתכנו שינויים בהתאם להחלטת מוביל הקורס)

מועד ההגשה										ההערכה	המטלה	הנושא	
יול'	יוני'	מאי	אפר'	מרץ	פבר'	ינו'	דצמ'	נוב'	אוק'				ספט'
										11.9	משוב מדריך	עבודה אישית	מטלת פתיחה
							2.12				ציון	עבודה אישית	יסודות הבטל"ם בראייה גלובאלית
								25.11			ציון	עבודה אישית	גישות ואסכולות
									23.10		ציון	עבודה אישית	אסטרטגיה
								21.11			ציון	עבודה צוותית	סמינר אירופה
						3.2					ציון	עבודה אישית	מושגי יסוד בבטל"ם
						24.2					ציון	עבודה אישית	מיומנות של בכירות / קבלת החלטות
						24.2					ציון	עבודה אישית	החברה הישראלית והבטל"ם / מדיניות חוץ
			אחר			יו"ש	דרום	צפון			ציון	עבודה צוותית	סיורי בטל"ם
			30.4								ציון	עבודה אישית	חברה / משפט ציבורי / כלכלה
			30.4								ציון	עבודה אישית	העולם הדיגיטלי
			30.4								ציון	עבודה אישית	סמינר בחירה
		14.5									ציון	עבודה בקבוצות	סמינר מזרח
6.7											ציון	עבודה צוותית	סמינר ארה"ב
		27.5									ציון	עבודה קבוצתית / אישית	פרויקט גמר

מטלות אישיות ללא ציון

במהלך שנת הלימודים ינתנו לכלל המשתתפים מטלות לימודיות נוספות בהובלת תהליכי למידה ברמת הצוות, המליאה או בקבוצה ייעודית. להלן פירוט המטלות המרכזיות:

- א. מובילים לעיבודים צוותיים
- ב. מובילים ליקפה קריאה' צוותי
- ג. מובילים לסיורים
- ד. מובילים לתרגילונים
- ה. מובילים להתנסות האסטרטגית
- ו. מובילים לסימולציה המדינית ביטחונית

חלוקת המטלות בין המשתתפים תעשה על ידי מדריכי הצוותים.

נספחים

81	אתר הלמידה של המכללה לביטחון לאומי
82	ביטחון מידע - הוראות וכללים
88	שירותי מזכירות ומדור מחשב
89	עמותת הבוגרים

אתר הלמידה של המכללה לביטחון לאומי

כללי - מערכת הלמידה של המב"ל נמצאת ברשת האינטרנט ונמצאת בשרת מידע מאובטח. מערכת הלמידה המתוקשבת מכילה את כלל התכנים והביבליוגרפיה הנדרשת ללמידה בהתאם לתיקי הקורס. האתר נועד לאפשר זמינות מידע ותכנים ללמידה לשירות החניכים וסגל ההדרכה.

תכולת האתר - אתר הלמידה מכיל את תיקי הקורס, תכני הקורסים וחומרי הקריאה, ביבליוגרפיה וקישורים רלוונטיים ומצגות. סיכומי השיעורים אף הם יועלו לאתר זה.

הגישה לאתר - במחשבים האישיים שיוקצו למשתתפים יותקן קיצור דרך לאתר המב"ל. הסבר על הפעלת מחשבים ואופן הגישה לאתר המב"ל ינתן בתחילת שנת הלימודים.

מדור טכנולוגיות למידה במכללות :

דוא"ל : pum0871@gmail.com

טלפון : 03-7607391

ביטחון מידע - הוראות וכללים

כללי

תכנית הלימודים במב"ל הוגדרה בעיקרה כבלתי מסווגת, אך בשל בכירותם של המשתתפים וחשיפתם לסודות ביטחוניים רבים, מוטלת על המשתתפים מחויבות אישית לשמור על כללי ביטחון המידע, בדגש על השיח הבלתי פורמלי. אין לשלוח מסמכים מסווגים דרך רשת האינטרנט.

עבודות משתתפים

מיעוט מן העבודות הנכתבות במכללה הן מסווגות, ויש להתייחס אליהן בהתאם להוראות ביטחון מידע. הנחיות לכתיבת פרויקט גמר מסווג:

- א. תוגש בקשה לאישור כתיבת העבודה למפקד המכללות ולידיעת מחב"ם.
- ב. המרצים שיבדקו את העבודה יהיו בעלי סיווג ביטחוני מתאים.
- ג. לא יישאר עותק מהעבודה באוניברסיטאות (אלא אם כן המוסד מוסמך להחזיק חומר כזה).

סיווג ביטחוני

- א. הסיווג הביטחוני של העבודה ייקבע על ידי המשתתף, בהתייעצות עם המדריך האחראי על הקורס. העבודה תסווג על פי המסמך או המידע הרגיש ביותר שנכלל בה.
- ב. האחריות לקביעת הסיווג הביטחוני ורישומו בגוף העבודה היא על המשתתף.
בקשה לחומרים מארכיון צה"ל תוגש בכתב לרע"ן; הדרכה, רמחב"ם יהיה מכותב למכתב זה.

הנחיות לעיסוק בחומר מסווג

- א. חומר מסווג יחולק, כאמור, למשתתפים הישראלים בלבד כנגד חתימה אישית במזכירות המשתתפים או בספרייה.
- ב. עם קבלתו יבדוק המשתתף את שלמות החומר ונספחיו.
- ג. חומר עד סיווג 'שמור', יש לשמור בתא האישי הנעול ואין להוציאו מתחום המכללה. חומר כזה אין להחזיק בחדרי הלימוד, אלא לשעות העבודה העצמית בלבד ובהשגחה אישית. בתום העבודה יש להחזיר את החומר לתא האישי הנעול.
- ד. חומר מיוחד ובעל סיווג 'סודי' ומעלה, יוחזק בכספת בלשכת מפקד המכללות, ויירשם על ידי מורשה בלשכה.
- ה. חומר רגיש במיוחד יישאר ברשותו של המדריך האחראי, ויימסר לעיון המשתתף בחדרו של המדריך ועל ידו בלבד.
- ו. המשתתפים נדרשים לשמור על כל חומר הלימוד שיופץ. יש להודיע למדריך ולקצין הביטחון היחידתי מידית על כל אובדן חומר 'סודי' או 'סודי ביותר'. במקרה כזה תמונה ועדת חקירה. כן יש להודיע על אובדן חומר 'מוגבל' ו'שמור'.
- ז. תפקידו של קב"ם המכללות לפקח על ביצוע הנחיות אלו וניתן לפנות אליו בשאלות בנושא.

מערכת הקלטה

באולם המליאה מותקנת מערכת הקלטה, המאפשרת לסגל המכללה להקליט הרצאות ודיונים נבחרים.

משתתפים המבקשים ליזום הקלטה של הרצאה או דיון מסוים, יפנו לרע"ן הדרכה לפני המועד המבוקש להקלטה. נדרשת הסכמה של המרצה מראש.

החומר המוקלט הוא רכוש המכללה לביטחון לאומי וייעשה בו שימוש על ידה, ולצרכיה בלבד. בכל מקרה, אין להשתמש בחומר המוקלט או להעבירו לגורמי חוץ כלשהם, מבלי שניתן לכך אישור מיוחד על ידי מפקד המכללות.

טופס סודיות

כל חניך יחתום עם תחילת שנת הלימודים על טופס לשמירת סודיות בדבר המידע אליו ייחשף בשנת הלימודים במכללה לביטחון לאומי.

הנחיות ביטחון מידע - שימוש במחשבים נישאים

1. מחשב נישא, בהיבט ביטחון מידע, הוא ככל מסמך צה"לי אחר, כאשר הוא מנוייד, ויש ליישם לגביו את כל הנחיות אבטחת המידע הרלוונטיות לסיווגו.
2. המחשב הנישא הנמסר למשתתפים הוא 'בלתי מסווג' (בלמ"ס), ומיועד לשימוש האישי של המשתתף בתהליכי הלמידה, לרבות גישה חופשית למאגרי מידע אזרחיים.
3. אופן הגלישה במרשתת (אינטרנט) ייעשה אך ורק על ידי שימוש באמצעות המודם הסלולרי אשר סופק עם המחשב (Net Stick) ובנקודות החיבור המוגדרות במכללה. חל איסור מוחלט לנסות להתחבר עם המחשב לאינטרנט דרך חיבור אחר (ביתי או רשת אלחוטית wifi).
4. אין להשאיר את המחשב בבית או ברכב ללא השגחה. מומלץ לנעול את המחשב בארון, מגירה או בכספת ביתית.
5. אין לשמור חומר בסיווג העולה על 'בלמ"ס' במחשב נישא המנוייד מחוץ ליחידה.
6. הסיסמה - תהיה ברשות משתמש המחשב בלבד. במידה שהמחשב מועבר לרשות משתמש אחר, יש לשנות את הסיסמה בהתאם. יש לוודא שעל כל מחשב מוגדרת סיסמת Bios, סיסמת כניסה לרשת וסיסמת שומר מסך.
7. תוכנות זרות - חל איסור להשתמש בתוכנות זרות, מעבר לאלו שהותקנו במחשב על ידי הגורמים המוסמכים לכך, או תוכנות שהן צבאיות.
8. **מניעת וירוסים** - על המחשב מותקנת תוכנת אנטי וירוס תקנית ומעודכנת בכדי למנוע הדבקת המחשב בוירוסים ויסוסים טרויאנים.
9. על אף שהמחשב מוגדר כבלמ"ס, **חל איסור מוחלט לצאת עמו לחו"ל**, גם בנסיעות מתוקף התפקיד, מטעמי ביטחון מידע ומאחר שהוא מוגדר כרכוש צבאי.

נהלי שימוש במחשבים נישאים

נהלי עבודה

1. השימוש במחשב ייעשה מחוץ למליאה.
2. המחשב הנישא האישי הוא כלי עבודה מרכזי בשימוש המשתתף.
3. עמדת 'שער' נמצאת במדור מחשב לשימושכם (לטובת העברת חומר מאושר בסווג בלמ"ס בין הרשת הצה"לית לרשת האינטרנט האזרחית).
4. גיבוי של חומרי לימוד מהמחשב הנישא יתבצע על פי הצורך במדור מחשב.
5. עם קבלת המחשב יחתום כל משתתף על קבלת הציוד ויהיה אחראי עליו ועל נזקים שייגרמו לו, כמקובל בצה"ל ועל פי פקודות הצבא.
6. ביקורת סדירה במחשבים על סיווג החומר תתקיים לעתים מזומנות.

נהלי אחזקה

1. תבוצע בדיקה על ידי מדור מחשב למחשב האישי, על פי דרישת המשתתף.
2. מחשב החשוד כנגוע בוירוס יובא על ידי המשתתף מידיית למדור מחשב.
3. כל טיפול בבעיות חומרה ותוכנה (לרבות התקנת תוכנות) ייעשה על ידי מדור מחשב בלבד.

נוהל שימוש במחשבי צה"לנט ושביל החלב

במכלול ההדרכה נמצא חדר ובו עמדה אחת של 'שביל החלב' וכן מספר עמדות של צהלני"ט לשימושם של המשתתפים מצה"ל. חדר זה מוגדר כ'מסווג ומחוץ לתחום' למשתתפים הבינלאומיים ולפיכך נעולים באופן קבוע. פתיחת החדר לשימושכם נעשית באמצעות פנייה למדור מחשב. מאחר שאין להשאיר את החדר פתוח וללא השגחה נבקש להקפיד בתום השימוש לפנות למדור מחשב כדי שינעלו אותם.

שירותי משרד מזכירות

שירותי מזכירות ניתנים בין השעות 08:00-17:00 וכוללים :

דואר

פקס

קבלת הודעות

כריכת עבודות ומעקב אחר הגשתן במועד

הפצת חומר בתאים האישיים

דוא"ל במזכירות: mazkirut12@gmail.com

טלפון במזכירות: 03-7607349

שירותי מדור מחשב

שירותי המדור ניתנים בין השעות 08:00-17:00 וכוללים :

הנחיה וסיוע אישי למשתתפים

סריקת מסמכים

התקנת תוכנות

ביצוע גיבוי

תיקון תקלות, אחזקה שוטפת, עמדות צה"לנט ושביל החלב

טלפון במדור מחשב: 03-7607350

עמותת הבוגרים

עמותת בוגרי המכללה לביטחון לאומי מאגדת את הבוגרים, המפקדים והסגל לדורותיהם. זוהי עמותה ללא כוונת רווח, לתמיכה ולתרומה לביטחון הלאומי של ישראל.

למעלה מאלף בוגריה של המכללה לדורותיה כיהנו בעבר, או מכהנים בהווה, במגוון רחב מאוד של תפקידי ממשל וציבור, בלב מוקדי ההשפעה וההכרעה המרכזיים של מדינת ישראל. חלקם, אשר פרשו כבר ממשרתם הציבורית, ממשיכים לשאת בתפקידים ולתרום לביטחונה הלאומי של ישראל דרך איוש תפקידי ליבה במגזר המוניציפלי, בתעשייה ובעסקים, בתחומי החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, במגזר השלישי, בממשלה ובכנסת ישראל.

עמותת הבוגרים מארגנת מעת לעת כנסים ואירועים שונים הקשורים בביטחון לאומי, כלל המשתתפים מוזמנים לקחת חלק בפעילות העמותה.

קישור לאתר עמותת בוגרי המב"ל

<http://www.amutatmabal.org.il>